

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## Verwarringstichtende Daad, Merkmaking en Artikel 10 bis van het Unieverdrag van Parijs

Een uitgebreide literatuur zowel voor als na het Arrest van het Hof van Cassatie van 16 maart 1939 is gewijd aan het vraagstuk der bevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel onder het Koninklijk Besluit nr. 55 van 23 september 1934, in het bijzonder met betrekking tot handelingen die in feite merkmakingen uitmaken en het er nauw mee samenhangende, meer algemeen vraagstuk der verhouding van merkmaking tot oneerlijke mededinging <sup>(1)</sup>.

Hoewel de vraag daarom wel kan worden gesteld of hieromtrent nog enig nieuw gezichtspunt kan worden naar voren gebracht komt het ons voor dat het onderzoek door M. Gotzen onlangs gewijd aan natuur en draagwijdte van artikel 10 bis van het Unieverdrag van Parijs heeft aangetoond dat een positief antwoord op die vraag nog steeds mogelijk is <sup>(2)</sup>.

Zoals bekend, is naast een heterogeen geheel van argumenten zowel door vóór- als tegenstanders der uitgebreide bevoegdheid van de Voorzitter, artikel 10 bis van het Unieverdrag ingeroepen geworden tot staving van hun respectievelijke zienswijze <sup>(3)</sup>.

Het nieuwe in Gotzens studie is in de eerste plaats dat hij op ondubbelzinnige wijze onderlijnt dat de tweede en derde alinea's van artikel 10 bis verdragsbepalingen zijn met *self-executing* karakter, zodat de draagwijdte ervan niet alleen determinerend is voor het interpreteren van het Koninklijk Besluit van 23 september 1934, maar ook het gemene recht der oneerlijke mededinging in België rechtstreeks beheerst <sup>(4)</sup>.

Daarmede wordt ook voor het eerst duidelijk onderstreept dat, wat ook de waarde moge wezen van allerlei bezwaren van intern-rechtelijke aard voor of tegen een extensieve interpretatie van het begrip der oneerlijke mededinging, de verdragsrechtelijke definitie van dit begrip determinerend moet zijn <sup>(5)</sup>.

Tenslotte blijkt uit Gotzens studie dat voor het bepalen van de draagwijdte der verdragsbepaling tot nog toe onvoldoende aandacht was geschonken aan de *travaux préparatoires* der Conferentie van Den Haag van 1925, waarop het Unieverdrag van Parijs werd herzien <sup>(6)</sup>. Het zijn inderdaad alleen de auteurs die een brede interpretatie van de in het K.B. van 1934

vervatte bepaling der oneerlijke concurrentie voorstaan die op deze voorbereidende werkzaamheden beroep hebben gedaan en hun verwijzingen blijven dan nog eerder summier <sup>(7)</sup>. Het Arrest van 16 maart 1939 dat de restrictieve opvatting huldigt, verwijst er aan de andere kant in het geheel niet naar.

Het merkwaardige nu in Gotzens studie van artikel 10 bis is, dat hij heeft gemeend in genoemde voorbereidende werkzaamheden gegevens te kunnen ontdekken, van aard om het Arrest van 16 maart 1939 te rechtvaardigen, althans voor zover het zich op de verdragsbepaling steunt om de bestrijding van op merkmaking neerkomende daden op absolute wijze uit het rechtsgebied der oneerlijke mededinging te sluiten.

Wij zijn het met zijn zienswijze niet eens en menen integendeel dat — zoals tot nog toe door de meest gezaghebbende rechtsleer in België werd aangenomen <sup>(8)</sup>, de voorbereidende werkzaamheden van de Conferentie te Den Haag niet toelaten aan de verdragsdefinitie der oneerlijke mededinging een andere dan de meest ruime draagwijdte toe te kennen en dat deze in ieder geval ook daden, vatbaar voor beteugeling als merkmaking, in zich sluit.

Vermits we aldus een brede draagwijdte der definities van artikel 10 bis voorstaan, komt aan het *self-executing* karakter der verdragsbepaling — dat wij met Gotzen aannemen — een nog grotere betekenis toe dan door hem wordt aangenomen.

Vooraleer de draagwijdte van artikel 10 bis met betrekking tot daden van merkmaking op onze beurt aan de hand der *travaux préparatoires* van Den Haag na te gaan, komt het ons daarom gepast voor, vooreerst ietwat dieper in te gaan op het *self-executing* karakter van artikel 10 bis en het te situeren in het kader der thans in het volkenrecht gangbare opvattingen met betrekking tot verdragsbepalingen met rechtstreekse werking <sup>(10)</sup>.

Naar een nieuwe stellingname ten opzichte van de problematiek eigen aan de door het Koninklijk Besluit nr. 55 van 23 september 1934 in het leven geroepen vordering tot ophouden, dient in de hierna volgende beschouwingen niet gezocht. Zij zijn uitslui-

tend gewijd aan een onderzoek naar de verdragsverhouding der begrippen oneerlijke mededinging en rechtelijke grondslagen waarop, naar onze mening, de verhouding der begrippen oneerlijke mededinging en merknamaking in ons intern recht berust, en aan de gevolgtrekkingen die zich daaruit, naar het ons voorkomt, aan onze rechtspraak opdringen. Deze zijn eerder ingrijpend vermits uit de verdragsrechtelijke definitie der verwarringstichtende daad als daad van oneerlijke mededinging *per se* wordt besloten tot de onverenigbaarheid met artikel 10 bis van het Unieverdrag, niet alleen van de door het Hof van Cassatie gehuldigde restrictieve interpretatie van het K.B. nr. 55 van 1934 met betrekking tot gedeponeerde merken, maar zelfs van de traditioneel op de merkenwet van 1879 gesteunde opvatting dat niet-gedeponeerde merken generlei bescherming kunnen vinden in het kader der bestrijding van de oneerlijke mededinging (11).

I. « *Self-executing* » karakter van artikel 10 bis Unieverdrag.

De in Den Haag ondertekende herziene tekst van het Unieverdrag van Parijs werd goedgekeurd door de wet van 23 mei 1929 en luidt in artikel 10 bis als volgt :

De verdragsluitende landen zijn gehouden aan hen, die tot de Unie behoren, een daadwerkelijke bescherming te verlenen tegen de oneerlijke mededinging. Elke daad van mededinging strijdig met de eerlijke gebruiken in nijverheid en handel levert een daad van oneerlijke mededinging op. Met name zullen moeten worden verboden :

1. Alle daden, welke ook, die verwarring zouden kunnen scheppen door onverschillig welk middel ten opzichte van de waren van een concurrent;

2. Valse beweringen bij het handeldrijven, die de waren van een concurrent in discrediet zouden kunnen brengen (12).

Zoals gezegd is de stelling van Gotzen dat, als gevolg van deze goedkeuringswet, de tweede en derde alinea's van artikel 10bis sinds 1929 met rechtstreekse werking in het Belgische interne recht zijn opgenomen en zich in vorderingen wegens oneerlijke mededinging imperatief voor toepassing, in samenhang met artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, opdringen, m.a.w. hij neemt aan dat die bepalingen in België *self-executing* zijn.

De gegrondheid van zijn zienswijze dient beoordeeld in het licht der toepasselijke, volkenrechtelijke beginselen en doctrinale opvattingen.

1) Om als *self-executing* te kunnen worden beschouwd is het in de eerste plaats nodig dat een verdragsbepaling zich naar haar inhoud tot rechtstreekse toepassing leent. Bepalingen, die klaarblijkelijk op aanvullende nationale wetgeving zijn afgestemd, zijn niet vatbaar voor rechtstreekse toepassing en kunnen dus a fortiori niet *self-executing* of rechtstreeks toepasselijk zijn (15).

Of voor rechtstreekse toepassing vatbare bepalingen ook daadwerkelijk *self-executing* zijn, hangt af van de bedoeling der verdragstaten bij het sluiten der overeenkomst (14). De bedoeling hieromtrent kan uit de verdragstekst zelf blijken, of eveneens uit de *travaux préparatoires*. Het *self-executing* karakter van verdragsbepalingen wordt thans zo veelvuldig in de nationale jurisprudentie der staten aangenomen, dat — in tegenstelling tot de opvatting die vroeger gang-

baar was — zelfs niet meer kan worden uitgegaan van een vermoeden als zouden verdragsbepalingen in beginsel niet *self-executing* zijn (15).

Voor zover de bedoeling der verdragstaten niet duidelijk in een of andere zin blijkt, kan een bepaling — steeds voor zover zij zich daartoe naar haar inhoud leent — in sommige verdragstaten het voorwerp uitmaken van een bijzondere uitvoerende wetgeving en in andere verdragstaten rechtstreekse werking hebben. In afwezigheid van tot uitvoering van het verdrag bestemde wetgevende maatregelen kan een staat worden geacht voor dit laatste alternatief te hebben geopteerd, althans, voor zover daartoe in het kader van het rechtstelsel van de betrokken staat mogelijkheid bestaat. Dit laat toe aan te nemen, dat hij aldus zijn verdragsrechtelijke verbintenissen nakomt (16).

Een bijzonder probleem van verdragsinterpretatie wordt wel gesteld door bepalingen die zijn geformuleerd in de vorm van aan de verdragstaten opgelegde verplichtingen. Algemeen wordt thans aangenomen dat dergelijke formulering niet noodzakelijk een hinderpaal vormt voor de rechtstreekse werking van een verdragsbepaling. De meest opvallende en recente rechterlijke uitspraak op dit gebied is ongetwijfeld het Arrest van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen van 5 februari 1963 met betrekking tot artikel 12 van het Verdrag van Rome (17). Na te hebben gesteld dat op de vraag, of een verdragsbepaling onmiddellijke werking als intern recht heeft in die zin dat de burgers der lidstaten daaraan door de rechter te handhaven rechten kunnen ontlenen, dient geantwoord in het licht van de geest, de inhoud en de bewoordingen van het verdrag, bevestigt het Hof dat het feit dat het in artikel 12 vervatte verbod zich tot de lidstaten richt niet belet dat de bepaling rechten schept waarvan de handhaving aan nationale rechters kan worden gevraagd. In dit geval ging het om een aan de lidstaten opgelegde verplichting iets na te laten (invoeren van nieuwe of verhogende van bestaande tolrechten of heffingen van gelijke werking), verplichting waarvan de naleving, zoals door het Hof aangestipt, uiteraard geen verdere wetgevende tussenkomst vanwege de staten behoefde.

Maar ook buiten het kader van het recht der Europese Gemeenschappen en met betrekking tot het meer traditionele type van internationale verdragen wordt het rechtstreekse effect van als aan de staten opgelegde verplichtingen, geformuleerde bepalingen, aangenomen. Dit is zelfs het geval met bepalingen waarvan de bewoordingen de noodzakelijkheid van een verdere legislatieve tussenkomst op het interne plan zouden kunnen laten veronderstellen.

Inderdaad, ook aan bepalingen die voor de verdragstaten positieve verplichtingen inhouden, zonder weliswaar zo ver te gaan uitdrukkelijk tot legifereren te verplichten, wordt door nationale rechtsinstanties rechtstreekse werking toegekend, waar de interne rechtsorde daartoe de mogelijkheid biedt. Zo heeft de Hoge Raad herhaaldelijk in vorderingen gesteund op artikel 1401 van het Nederlandse Burgerlijke Wetboek aan verdragsbepalingen van die aard rechtstreekse werking toegekend. Hij heeft dit o.m. gedaan ten opzichte van artikel 2, lid 3, van de Auteursrechtconventie van Bern in haar versie van vóór 1948 en ook met betrekking tot artikel 6bis van het Unieverdrag van Parijs, bepalingen die nochtans waren gekleed in de vorm van aan de verdragstaten opgelegde verplichtingen (18).

Zoals kan worden gezien moet het *self-executing* karakter van een verdragsbepaling, althans met be-

trekking tot verdragen van het traditionele type, zowel op het internationale als op het nationale vlak worden beoordeeld (19).

2. Hoe stelt zich nu — internationaal en nationaal — in het licht van de voorgaande beschouwingen het vraagstuk der werking van de tweede en derde alinea's van artikel 10bis van het Unieverdrag?

Wat het internationale aspect betreft is, zoals Gotzen opmerkt, de tekst van artikel 10bis van die aard dat wel enige twijfel kon ontstaan omtrent zijn *self-executing* karakter (20). Voorzeker de algemene definitie der oneerlijke mededinging in de tweede alinea en de omschrijving van twee wel bepaalde categorieën van daden van oneerlijke mededinging in de derde alinea, lenen zich naar hun inhoud volkomen voor rechtstreekse toepassing. Eerstgenoemde is trouwens letterlijk en laatstgenoemde zijn in hun wezenlijke bestanddelen naderhand opgenomen geworden in het Koninklijk Besluit nr. 55 van 1934. De tweede alinea wordt echter voorafgegaan door een bepaling waarin de verdragstaten zich gehouden verklaren daadwerkelijke bescherming te verlenen tegen de oneerlijke mededinging.

De definitie der oneerlijke mededinging in de tweede alinea zou dus kunnen worden uitgelegd als een eenvoudige omschrijving van de draagwijdte der door de staten aangegane internationale verbintenis. De definities in de derde alinea worden ingeleid door de zinswending: « Met name zullen moeten worden verboden... », wat ook de indruk verwekt dat een verdere interne legislatieve tussenkomst wordt verondersteld.

Eventuele twijfel hieromtrent wordt echter weggenomen door de door Gotzen uitvoerig besproken *travaux préparatoires* van het Unieverdrag, zoals herzien te Den Haag (21).

De unaniem tijdens die conferentie aangenomen verklaring met betrekking tot artikel 10bis « qu'il est bien entendu que les pays ne sont pas tenus d'édicter une loi spéciale sur la concurrence déloyale » (22) kan niet anders betekenen dan dat de Unielanden zich de keuze hebben voorbehouden tussen rechtstreekse toepassing en conform legifereren.

Inderdaad, aannemen dat artikel 10bis met betrekking tot de erin vervatte definities niet alleen geen verplichting tot legifereren inhield, maar bovendien ook nog rechtstreekse werking zou missen, zou erop neerkomen deze bepaling iedere juridische betekenis te ontnemen.

Wat het nationale aspect betreft, dient vooreerst aangestipt dat zowel het Hof van Cassatie als de Raad van State hebben aangenomen dat het Unieverdrag van Parijs bepalingen bevat die in België rechtstreekse werking hebben (23). Uit de voorbereidende werkzaamheden van de goedkeuringswet van 1929 blijkt trouwens dat de toenmalige wetgever de werking van het Verdrag zo heeft gezien dat het bij uitblijven van nationale aanpassende wetgeving voor gevolg zou hebben rechtstreeks in de bestaande wetgeving inzake industriële eigendom in te grijpen (24). Dit verklaart ook de bezorgdheid van de toenmalige wetgever iedere discriminatie tussen Belgen en andere Unie-onderhorigen uit te sluiten door in een uitdrukkelijke bepaling der goedkeuringswet aan de Belgen het voordeel der Unie-verdragsbepalingen inzake industriële eigendom toe te kennen (25).

Wat nu meer bepaald artikel 10bis van het Unieverdrag aangaat blijkt uit de Memorie van Toelichting van de wet van 1929 dat de toenmalige wetgever de rechtstreekse werking van die bepaling in onze interne

rechtsorde heeft aanvaard. Er wordt immers verwezen naar het algemeen beginsel dat dergelijke rechtstreekse toepassing mogelijk maakte, namelijk artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek (26).

Het uitblijven van een bijzondere wetgeving, uitdrukkelijk bedoeld als uitvoering van de door België met betrekking tot artikel 10bis aangegane verbintenis, is een bijkomende aanduiding dat genoemde bepaling in België wel degelijk als *self-executing* dient aanzien. Het Koninklijk Besluit nr. 55 van 23 december 1934 kan inderdaad niet gelden als dergelijke uitvoerende wetgeving gezien zijn beperkte draagwijdte (27).

Het beoogde inderdaad niet op algemene wijze de bestrijding der oneerlijke concurrentie te regelen, maar veeleer een nieuwe procedurale mogelijkheid te scheppen naast de bestaande middelen van het gemene recht. Het feit dat in het verslag aan de Koning wordt bevestigd dat de algemene definitie der oneerlijke mededinging in het Koninklijk Besluit ontleend is aan het Unieverdrag, bewijst alleen de wil van de wetgever van 1934 geen afbreuk te doen aan genoemde internationale definitie, maar laat niet toe het Koninklijk Besluit te beschouwen als de interne maatregel waardoor de verdragsdefinities in het Belgisch interne recht zouden zijn ingevoerd.

Wij menen dan ook dat zonder aarzelen met Gotzen kan worden aangenomen dat aan de tweede en derde alinea's van artikel 10bis in België rechtstreekse werking toekomt (28).

3. Dit is niet alleen in 1929 aan de aandacht ontsnapt, zoals door hem aangestipt (29), maar ook na 1934 is, naar het ons voorkomt, noch in de rechtspraak, noch in de rechtsleer, enige ondubbelzinnige aanduiding voorhanden dat de tweede en derde alinea's van artikel 10bis als bepalingen met rechtstreekse werking zouden worden beschouwd.

De verdragstekst wordt als het ware ontdekt naar aanleiding van het uitvaardigen van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934, met als gevolg dat de vraag, of van de van oudsher gevestigde opvatting inzake oneerlijke mededinging en merkenbescherming al dan niet diende afgeweken, zich voor rechtspraak en rechtsleer slechts is gaan stellen in 1934, op het ogenblik waarop de nieuwe vordering tot ophouden in het leven werd geroepen en uitsluitend in verband daarmee.

Dit verklaart hoe de auteurs, die met betrekking tot het Koninklijk Besluit van 1934 een brede interpretatie van de erin gebruikte en aan artikel 10bis ontleende definitie der oneerlijke concurrentie voorstonden, verder de traditioneel-enge interpretatie zijn blijven aanvaarden voor de gemeenrechtelijke vorderingen inzake oneerlijke mededinging met betrekking tot niet-gedeponeerde merken (30).

Voorzeker wordt, zoals Gotzen opmerkt (31), in gemeenrechtelijke vorderingen, door de rechtspraak van na 1934 veelvuldig gebruik gemaakt van de norm der eerlijke gebruiken, zoals zij in artikel 10bis van het Verdrag voorkomt. Vermits echter het begrip op dat ogenblik deel uitmaakt van ons intern recht langs het Koninklijk Besluit om, kan uit zulke verwijzingen niet worden afgeleid, dat de Belgische hoven en rechtbanken aan artikel 10bis rechtstreekse werking hebben toegekend. Het is trouwens langs het Koninklijk Besluit van 1934 om, dat genoemde norm ook door de meest vooraanstaande auteurs wordt geacht in het gemene recht der oneerlijke mededinging door te dringen (32).

Geen enkele positieve aanwijzing kan, naar onze mening, uit de door Gotzen aangehaalde rechtspraak van het Hof van Cassatie worden gehaald (33).

Voorreest zijn daar de arresten van het Hof van Cassatie van 16 maart 1939 en 25 november 1943 die respectievelijk de vordering tot ophouden hebben ontzegd inzake merkmaking en inzake zuiver contractuele tekortkomingen tussen mededingers. In de voorzieningen die tot deze twee arresten hebben geleid werd schending van artikel 10bis niet als middel tot verbreking voorgesteld, wel echter schending van artikel 1 (dat de algemene verdragsdefinitie bevat) en van bepaalde litera's van artikel 2 van het Koninklijk Besluit (34).

Hoewel het Hof in zijn arrest van 1939 uitweidt over het begrip der oneerlijke mededinging ook buiten het Koninklijk Besluit om, wijst niets erop dat het dit gemeene recht der oneerlijke mededinging in België beheerst heeft geacht door artikel 10bis van het Unieverdrag. Het bespreekt de draagwijdte van de in artikel 10bis vervatte definitie slechts in verband met haar opname in artikel 1 van het Koninklijk Besluit en de wijze waarop deze definitie dan aan de in België van oudsher gevestigde opvattingen inzake oneerlijke mededinging wordt getoetst, wijst eerder in de andere richting.

Maar ook in het arrest van het Hof van Cassatie van 4 november 1954, waaraan nochtans een gemeenschappelijke vordering inzake oneerlijke mededinging ten grondslag lag, is er van artikel 10bis van het Unieverdrag als dusdanig geen sprake (35). De voorziening beriep zich in dit geval op schending der artikelen 1382 van het Burgerlijk Wetboek en der artikelen 1 en 2 litera a van het Koninklijk Besluit. In afwezigheid van enige verdere verwijzing naar het Unieverdrag dient de door het Hof gehanteerde norm der eerlijke gebruiken dan ook klaarblijkelijk beschouwd als aan het K.B. ontleend.

Deze veronachtzaming van artikel 10bis van het Unieverdrag behoeft niet te verwonderen. Verdragsbepalingen met rechtstreekse werking zijn inderdaad een begrip waarmee de rechtsleer en rechtspraak slechts sedert weinige jaren — vooral dan in verband met de Europese verdragen — gelegenheid heeft gehad vertrouwd te geraken (36).

## II. Draagwijdte van artikel 10bis Unieverdrag.

Zoals bekend, huldigt het Hof van Cassatie in zijn arrest van 16 maart 1939 de restrictieve interpretatie van artikel 10bis en Gotzen treedt deze opvatting, op grond van een nieuwe argumentatie, bij. In het hierna volgende gedeelte van onze studie wordt achtereenvolgens de verdragsinterpretatie van het Hof en die van Gotzen aan een kritische beoordeling onderworpen.

### *Interpretatie van de verdragstekst door het Hof van Cassatie.*

In zijn arrest van 16 maart 1939 verwijst het Hof van Cassatie voorreest naar het scherpe onderscheid dat van oudsher in de Belgische rechtspraak en rechtsleer wordt gemaakt tussen oneerlijke concurrentie en namaking van merken. Deze laatste wordt, naar het oordeel van het Hof van Cassatie, terecht uit het gebied der oneerlijke concurrentie gesloten, daar in het andere geval de beginselen die aan de basis der door de wet van 1879 georganiseerde merkenbescherming liggen, zouden worden ten gronde gericht. Volgens het Hof blijkt noch uit de tekst, noch uit

het verslag aan de Koning, dat de auteurs van het Koninklijk Besluit van 1934 van genoemde zienswijze hebben willen afwijken door aan het begrip oneerlijke concurrentie een nieuwe betekenis te geven. Het tegendeel blijkt, naar het oordeel van het Hof, uit het feit dat het Koninklijk Besluit zijn definitie der oneerlijke concurrentie heeft ontleend aan artikel 10bis van het Unieverdrag in zijn Haagse versie dat, volgens het Hof, aan dit begrip geen andere draagwijdte geeft dan de traditioneel in België gehuldigde.

Deze overweging van het arrest is van uitzonderlijk belang vermits het Hof daarin impliciet erkent, zoals door Gotzen wordt onderstreept (37), dat de draagwijdte der verdragsrechtelijke definitie determinerend moet zijn voor het bepalen van de draagwijdte der in het Koninklijk Besluit opgenomen bepaling. Om te kunnen bevestigen dat de Belgische opvatting inzake verhouding oneerlijke mededinging - merkmaking overeenstemde met de verdragsdefinitie, heeft het Hof voorreest de juiste draagwijdte van deze laatste dienen te beoordelen. Vermits de waarde van het arrest dus hiermede valt of staat is het noodzakelijk na te gaan of het Hof van Cassatie de verdragsbepalingen van artikel 10bis op correcte wijze heeft geïnterpreteerd.

1. Welke zijn nu de beschouwingen die door het arrest aan de verdragsdefinitie zijn gewijd? Deze zijn bijzonder bondig vermits het Hof er zich toe beperkt te bevestigen dat het Unieverdrag elders (dan in artikel 10bis) in bijzonderheden handelt over vraagstukken met betrekking tot fabrieksmerken en dat het geenszins voorhoudt dat het de bestrijding der oneerlijke concurrentie is die zou moeten de bescherming der fabrieksmerken verzekeren. Wat is de waarde van deze beschouwingen?

De opmerking van het Hof dat het Unieverdrag geenszins voorschrijft dat het de bestrijding der oneerlijke concurrentie is die de merkenbescherming moet verzekeren is ongetwijfeld juist, maar laat de kern van het probleem onaangeroerd. De vraag is inderdaad of feiten die in beginsel voor beteugeling op grond van merkmaking vatbaar zijn *ipso facto* uit het gebied der oneerlijke mededinging dienen geweerd.

Blijft het argument dat het Unieverdrag in andere bepalingen dan artikel 10bis in bijzonderheden de vraagstukken met betrekking tot de merken regelt. Het Hof meent hier dus uit de algemene economie en dispositie der bepalingen van het Verdrag te kunnen afleiden dat zijn auteurs een strenge scheiding tussen oneerlijke mededinging en merkenbescherming hebben willen realiseren.

De redenering van het Hof zou wellicht opgaan indien de bepalingen van het Verdrag met betrekking tot oneerlijke concurrentie en deze met betrekking tot merken onderling vergelijkbaar waren. Dit is echter geenszins het geval. Naast de verplichting, aan de staten opgelegd, een doelmatige bestrijding der oneerlijke concurrentie te organiseren, bevat artikel 10bis inderdaad een drietal definities die er op berekend zijn een minimum van uniformiteit te verwezenlijken in het interne materiële recht der Uniestaten en aldus aan het beginsel der gelijke behandeling van nationale en andere Unieonderhorigen een zekere densiteit te verzekeren op het gebied der oneerlijke mededinging (38).

De verdragsbepalingen inzake merken zijn van een andere aard: zij tasten in beginsel de verscheidenheid van het materiële recht der Uniestaten inzake merken niet aan, maar zijn er wezenlijk op gericht een betere

internationale bescherming der merken te verwezenlijken in de tussenstaatse betrekkingen. De in artikel 4 voorziene prioriteitstermijn, de bescherming van het unionistische merk « als dusdanig », voorzien in artikel 6, zijn klaarblijkelijk bepalingen met die strekking. Weliswaar komen in het Verdrag ook een aantal bepalingen voor waarbij het interne recht inzake merken materieel tot uniformiteit wordt geleid. Dergelijke bepalingen zijn bijvoorbeeld die van artikel 6bis en 6ter. Het is echter duidelijk dat die bepalingen, die respectief bescherming van buitenlandse merken met algemene bekendheid en eerbiediging van vreemde wapens, vlaggen of emblemata beogen, opnieuw typisch tussenstaatse aspecten der merkenwetgeving behandelen.

Wij staan dus aan de ene kant voor een aantal bondige maar fundamentele begripsomschrijvingen inzake oneerlijke mededinging en aan de andere kant voor een serie in detail uitgewerkte beschikkingen inzake merken waarvan de draagwijdte echter beperkt is tot het doorbreken van het territorialiteitsbeginsel dat aan de nationale wetgevingen inzake merken ten grondslag ligt zonder nochtans de wezenlijke kenmerken van deze wetgevingen aan te tasten.

Welnu, het is zonder meer duidelijk dat het vraagstuk der eventuele afbakening van het gebied der merkenbescherming van dit der oneerlijke concurrentie voor beide rechtsgebieden van fundamentele aard is. Zoals gezegd bevat het Unieverdrag geen bepalingen die er op gericht zijn de basisconcepties inzake merkenbescherming binnen het gebied der Unielanden te uniformiseren, maar uitsluitend schikkingen die op de internationale aspecten der merkenbescherming zijn gericht. Uit de aanwezigheid in het Verdrag van afzonderlijke bepalingen aan deze bijzondere schikkingen gewijd, of uit het gedetailleerde karakter daarvan enige conclusie afleiden nopens de basisconcepties die inzake merkenbescherming en oneerlijke concurrentie door de auteurs van het Verdrag zouden zijn gehuldigd, lijkt dan ook niet verantwoord (39). Het lag nochtans voor de hand, dat indien men enige aanduiding wenste te verkrijgen nopens de aan het Verdrag op dit gebied ten grondslag liggende opvattingen, deze veeleer dienden gezocht in die bepalingen waarin minstens op één der twee rechtsgebieden fundamentele begripsomschrijvingen waren vervat. Welnu, dergelijke bepalingen vindt men juist in het aan de oneerlijke concurrentie gewijde artikel 10bis.

2. Bijzonder opvallend in het arrest is juist de afwezigheid van iedere poging om de draagwijdte der verdragsrechtelijke definitie af te leiden uit de samenhang der verdragsbepaling zelf waarin zij is vervat.

De Haagse versie van artikel 10bis bevat inderdaad niet alleen de algemene definitie der oneerlijke mededinging die werd opgenomen in artikel 1 en in de aanhef van artikel 2 van het Koninklijk Besluit. Zijn derde alinea bevat bovendien de opsomming van twee bijzondere categorieën van daden van oneerlijke mededinging, namelijk de verwarringstichtende daden en de valse beweringen, van aard de waren van een concurrent te discrediteren.

De eerste categorie beoogt *alle daden, welke ook*, die verwarring zouden kunnen scheppen *door onverschillig welk middel*, ten opzichte van de waren van een concurrent. In zijn volstrekte algemeenheid kan deze bepaling niets anders betekenen dan dat verwarringstichtende daden *op zichzelf* als oneerlijke concurrentie moeten worden beschouwd of zij nu al of niet bovendien nog vatbaar zijn voor beteugeling op

grond van bijzondere wetten, zoals de merkenwet. Welnu, één van de verwarringstichtende daden bij uitstek is het op de markt brengen van producten bekleed met merken die reeds voor soortgelijke producten worden gebruikt door concurrenten, ze wezen nu gedeponeerd of niet. Ten overstaan van deze diadelijk positieve aanwijzing in de verdragstekst zelf ten gunste van een zeer brede interpretatie van het begrip der oneerlijke concurrentie — die door het arrest volkomen wordt geïgnoreerd — komt het argument der afzonderlijke behandeling van merkenkwes- ties in het Verdrag wel als weinig afdoend voor.

Dit over het hoofd zien van de verdragstekst zelf is des te opvallender wanneer men bedenkt dat in artikel 2, litera a van het Koninklijk Besluit, de verwarringstichtende daden in de opsomming van daden van oneerlijke concurrentie in de eerste plaats worden genoemd.

Procureur-Generaal Cornil — daarin gevolgd door het Hof — heeft onderstreept dat, waar in artikel 2 van het Koninklijk Besluit op merken wordt gezinspeeld, het niet gaat om daden van namaking. Dat echter de algemene formule van artikel 2, litera a, inzake verwarringstichtende daden, zonder op merken te zinspelen, breed genoeg kon zijn om daden te treffen die, hoewel op zichzelf reeds strijdig met de norm der eerlijke gebruiken, ook vatbaar waren voor beteugeling als merknamaking, is blijkbaar aan de aandacht ontsnapt. Hoewel dus het K.B. van 1934 in artikel 2, litera a, een precisering van de algemene definitie van artikel 1 bevat, waaraan uiteraard een zelfde draagwijdte diende toegeschreven als aan de analoge precisering die in de derde alinea van de verdragstekst voorkwam, is hieruit door het Hof in zijn arrest van 1939 geen enkele gevolgtrekking gemaakt.

3. Herhaaldelijk heeft het Hof van Cassatie, wanneer het de draagwijdte van verdragsbepalingen had te interpreteren, beroep gedaan op de *travaux préparatoires* van die teksten. Zo heeft het meer bepaald met betrekking tot het Unieverdrag beroep gedaan op de *travaux préparatoires* van de herzieningsconferentie van Washington om in zijn arrest van 8 juli 1926 de draagwijdte van artikel 4bis te bepalen (40). Het is dan ook des te opvallender dat met betrekking tot artikel 10bis en het omstreden vraagstuk der verhouding merkenbescherming en oneerlijke concurrentie geen beroep is gedaan door het Hof op de *travaux préparatoires* van Den Haag. Zoals gezegd, heeft het Hof, om een interpretatie van artikel 10bis voor te stellen, die indruist tegen de tekst zelf van die bepaling, zich tevreden gesteld met het zuiver formele argument der afzonderlijke behandeling van merken-vraagstukken in andere bepalingen van het Verdrag.

Waren deze voorbereidende werkzaamheden van de Conferentie te Den Haag van aard zekere perken te stellen aan de zeer algemene draagwijdte die de verdragstekst zelf suggereert? De auteurs die naar de *travaux préparatoires* verwijzen zijn tot nog toe unaniem geweest in hun oordeel dat zulks niet het geval is (41). Zelfs Gotzen, die heeft gemeend in de *travaux préparatoires* een rechtvaardiging te vinden voor de door het Hof gehuldigde beperkende interpretatie, is het er in ieder geval over eens dat de heersende opvatting tijdens de conferentie van Den Haag ten gunste van een zeer brede interpretatie was (42).

Wat zijn nu de gegevens door de *travaux préparatoires* der herzieningsconferentie te Den Haag verstrekt?

Vooreerst dient verwezen naar het in het Programma der Herzieningsconferentie opgenomen voorstel met betrekking tot artikel 10bis, voorbereid door het Internationale Bureau te Bern en de Nederlandse regering. Onder de praktijken, klaarblijkelijk van aard verwarring te stichten met de producten of koopwaar van anderen, waarvan de beteugeling wordt voorgesteld, wordt in de eerste plaats het industrieel of commercieel gebruik van handels- of fabrieksmerken genoemd (48).

Zoals bekend, zijn de daden van aard om verwarring te stichten, als bijzondere categorie van daden van oneerlijke mededinging in de uiteindelijk aangenomen tekst opgenomen zonder dat daarin, zoals voorgesteld in het Programma der Conferentie, de middelen tot het stichten van verwarring worden opgesomd.

Dit weglaten — verschillende auteurs hebben er trouwens op gewezen — houdt niet het minst verband met enige bedoeling een afscheiding te verwezenlijken tussen het gebied van de oneerlijke mededinging en dat der merkenbescherming, maar was er integendeel uitsluitend op gericht te vermijden dat aan dergelijke opsomming een limitatieve betekenis zou worden gegeven. (44)

Het Verslag der 4e subcommissie van de Conferentie, die belast was met het onderzoek der vraagstukken inzake oneerlijke concurrentie tijdens de Conferentie van Den Haag, bevat trouwens een opsomming der middelen die kunnen worden gebruikt tot het stichten van verwarring en daar komen in de eerste plaats weer voor « les marques, enregistrées ou non ». (45)

Van enige bedoeling een muur op te trekken tussen oneerlijke concurrentie en merkenbescherming is in de akten der Conferentie geen spoor te vinden.

Het tegendeel blijkt bovendien uit de houding der Belgische afvaardiging ter Conferentie, die in de 4e subcommissie, zowel bij de bespreking der algemene definitie der oneerlijke concurrentie, als bij de discussie gewijd aan de verwarringstichtende daden, voorbehoud heeft gemaakt t.o.v. der aangenomen definities op grond van de in België heersende restrictieve opvatting inzake de verhouding oneerlijke mededinging en merkenmaking, voorbehoud dat nog eens werd herhaald met betrekking tot artikel 10bis in zijn geheel, tijdens de aan de ondertekening voorafgaande slotzitting. (46)

Men kan moeilijk een duidelijker aanwijzing wensen omtrent de op de Conferentie heersende opvatting.

#### *Gotzen's interpretatie van de verdragstekst*

Gotzen nu is van mening dat juist die verklaringen van de Belgische afgevaardigden met de erin geformuleerde bedenkingen tegen de heersende opvatting — die volgens hem door de andere afgevaardigden zijn aanvaard geworden — tot gevolg hebben gehad de draagwijdte van artikel 10bis in te dijken.

Hij ziet daarin de enig mogelijke en voldoende rechtvaardiging voor de door het Hof van Cassatie gehuldigde restrictieve interpretatie van de verdragstekst. (47)

Er dient dus nagegaan of Gotzen's zienswijze steekhoudend is, Zoals boven vermeld, wordt tot driemaal toe in de akten der Conferentie melding gemaakt van de Belgische verklaring hieromtrent. In het Verslag van de 4e subcommissie leest men met betrekking tot de algemene definitie der oneerlijke concurrentie dat zij unaniem werd aangenomen « avec les réserves, formulées par la Belgique, que sa législation actuelle ne lui permet toutefois pas de protéger indirectement, par l'application de l'article 1382 du Code Civil, les

signes susceptibles de constituer une marque de fabrique ». (48)

Het verslag van de bespreking der verwarringstichtende daden vermeldt: « La délégation belge a exprimé la réserve que sa loi ne lui permet pas d'accorder aux éléments distinctifs qui seraient susceptibles d'être enregistrés comme marque, une protection autre que celle résultant de l'enregistrement... » (49)

In het verslag der slotzitting waarin artikel 10bis in zijn geheel unaniem werd aangenomen, wordt de Belgische verklaring tekstueel weergegeven. Zij luidt als volgt:

En vertu des dispositions de la loi belge sur les marques de fabrique, les signes susceptibles de constituer une marque de fabrique sont dépourvus de toute protection à défaut de dépôt régulier. Tant que sa législation demeurera telle, la Belgique ne peut donc s'engager à protéger ces signes du chef de répression de la concurrence déloyale, lorsqu'ils n'auront pas fait l'objet d'un dépôt régulier. (50)

De stelling van Gotzen doet twee vragen rijzen, namelijk of die verklaringen wel de er door hem aan toegekende draagwijdte hebben en vervolgens of zij wel het er door hem aan toegeschreven rechtsvervolg hebben gehad.

1. Wat hun draagwijdte betreft dient er in de eerste plaats op gewezen dat het in die verklaringen uitsluitend gaat over de bescherming van niet gedeponeerde, maar voor deponering als merken vatbare tekenen, op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, buiten de merkenwet om.

Er kan uit die verklaringen dus niets worden afgeleid met betrekking tot gedeponeerde merken en hun toegang tot de latere procedure tot ophouden, ingesteld door het K.B. van 1934. Evenmin kan daarin de bedoeling worden gelezen artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek uit de merkenbescherming als dusdanig te sluiten. (51)

Er kan zelfs niet worden uit afgeleid dat de Belgische afvaardiging zich verzette tegen het door de Conferentie voorgestane kwalificeren der verwarringstichtende daad als daad van oneerlijke mededinging *per se*, ook met betrekking tot gedeponeerde merken. (52)

Deze beperking was wellicht in 1925 slechts van theoretisch belang maar het is duidelijk dat die verklaringen geen rechtvaardiging inhielden van de later door het Hof van Cassatie aangenomen houding t.o.v. de bevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel het ophouden te bevelen van daden die voor beteugeling als namaking van een gedeponeerd merk in aanmerking komen.

In die verklaringen wordt in feite de ontvankelijkheid van enige vordering inzake merkenbescherming afhankelijk gesteld van de deponering zonder dat daarin de bedoeling naar voren treedt een onoverbrugbare kloof in stand te houden tussen merkenbescherming en oneerlijke mededinging.

Wanneer Gotzen bevestigt dat zij tot gevolg hebben gehad de merkenbescherming uit het gebied der oneerlijke concurrentie te sluiten, ziet hij, naar het ons voorkomt, de beperkte draagwijdte ervan over het hoofd.

Nochtans, waar het Hof van Cassatie in zijn Arrest van 1939 in het Koninklijk Besluit nr. 89 van 29 januari 1935 (en meer bepaald in het gedeelte van artikel 1 dat het nieuwe artikel 2 der merkenwet is geworden), een argument meent te kunnen putten ten gunste der onbevoegdheid van de Voorzitter der



Rechtbank van Koophandel, ook met betrekking tot gedeponeerde merken, wordt het door Gotzen gecritiseerd (53).

Zoals bekend, werd in genoemd Koninklijk Besluit onder meer het beginsel, dat het exclusieve recht op een merk slechts door deponering kan worden verzekerd, gereaffirméerd.

Naar onze mening terecht, stelt Gotzen, dat uit genoemd Koninklijk Besluit alleen een ontvankelijkheidsvoorwaarde kan worden afgeleid voor vorderingen inzake merkenbescherming, maar dat die tekst niet tot staving kan dienen der onbevoegdheid ratione materiae van de voorzitter wanneer het gaat om de bestrijding van daden die betrekking hebben op gedeponeerde merken (54).

Het is echter aan Gotzen ontgaan dat een gelijkwaardige redenering geldt voor de destijds door de Belgische afgevaardigden te Den Haag afgelegde verklaringen. Deze hebben er zich toe beperkt het beginsel in herinnering te brengen dat iedere merkenbescherming in België afhankelijk wordt gesteld van de vervulling der door de merkenwet voorziene formaliteiten zonder aan gedeponeerde merken het voordeel der in de herziene tekst van het Verdrag ingevoerde definities inzake oneerlijke mededinging te ontzeggen.

Daaruit volgt dat Gotzens beroep op de Belgische verklaringen in Den Haag om vorderingen met betrekking tot gedeponeerde merken de toegang tot de Voorzitter der Koophandelsrechtbank te ontzeggen, niet meer waarde heeft dan de door hem gecritiseerde overweging van het Arrest van 1939, waarin het Hof van Cassatie het Koninklijk Besluit nr. 89 inroep om diezelfde uitsluiting te staven.

Zelfs indien men dus Gotzens bevestiging, dat ingevolge de Belgische tussenkomst te Den Haag het Belgisch concept der oneerlijke mededinging — zoals ter Conferentie geformuleerd — in artikel 10 bis van het Unieverdrag is «doorgedrongen» aanneemt en letterlijk opvat, zou dit hoogstens kunnen betekenen dat de verdragstekst aan niet gedeponeerde merken iedere bescherming ontzegt, zonder dat daarin nochtans enige uitspraak dient gezocht omtrent de aard der voor gedeponeerde merken openstaande rechtsvorderingen.

Zelfs in die hypothese blijft de verdragsdefinitie der verwaringsstichtende daad als daad van oneerlijke mededinging *per se* de mogelijkheid bieden tot een dubbele kwalificatie, wanneer die daad gedeponeerde merken betreft: zij zal eventueel kunnen worden bestreden als merkmaking, maar tevens — tussen concurrenten — als daad van oneerlijke mededinging.

2. Welke zijn nu — volkenrechtelijk — de rechtsgevolgen die aan de Belgische verklaringen te Den Haag dienen toegekend, m.a.w. in welke mate moeten zij worden geacht, in rechte, de door de verdragstaten in artikel 10 bis van het Unieverdrag aangegane verbintenissen te hebben beïnvloed?

a) Gotzen beperkt er zich toe te bevestigen dat de Belgische verklaringen een «voorbehoud» uitmaakten, voorbehoud dat door de andere verdragstaten is «aanvaard» geworden, ten gevolge waarvan het «Belgisch concept» der onrechtmatige mededinging in artikel 10 bis van het Unieverdrag is «doorgedrongen» (55). Letterlijk zou dit dus betekenen dat de Conferentie zich de te Den Haag geformuleerde Belgische zienswijze zou hebben eigengemaakt.

Uit de samenhang van Gotzens beschouwingen blijkt echter dat het niet zijn bedoeling is zo ver te gaan. Het aanvaarden van het Belgisch voorbehoud door de andere verdragstaten heeft alleen voor gevolg ge-

had, volgens hem, dat artikel 10 bis merkaantastingen «buiten beschouwing laat», of nog dat die bepaling moet worden geacht merkaantastingen niet «dwingend mede te omvatten». Het is, zegt hij, een toegeving door de andere verdragstaten gedaan, teneinde adoptie, van de ongewijzigde tekst van artikel 10 bis mogelijk te maken (56). In het licht van deze nadere verklaringen van Gotzen komt zijn voorstelling van een doordringen van het Belgische concept der onrechtmatige mededinging in artikel 10 bis eerder als misleidend voor. Zijn uiteenzetting strekt er inderdaad toe aan te tonen, niet dat de Conferentie de Belgische zienswijze heeft overgenomen, maar dat zij — ten overstaan van de Belgische bezwaren en in het licht der vereiste unanimiteit — aan de door haar voorgestane opvatting van de verdragsbepalingen heeft verzaakt. De betekenis van zijn eigen voorstelling van zaken over wat in Den Haag is geschied is Gotzen klaarblijkelijk ontgaan. Zij brengt inderdaad met zich mede dat zelfs een aanvaarding der Belgische bezwaren, met de absolute draagwijdte er door hem aan toegeschreven en op de door hem voorgestane wijze, niet de verdragsrechtelijke rechtvaardiging kan inhouden van het door het Arrest van 1939 voorgeschreven uitsluiten der merkmaking uit het gebied der oneerlijke mededinging. Alleen ingevolge de Belgische weerstand is aan de door iedereen voorgestane brede opvatting in Den Haag verzaakt geworden. In Gotzens voorstelling is artikel 10 bis met zijn beperkte draagwijdte bijgevolg slechts een kleinste gemene deler en blijven de staten vrij, zonder de verdragsdefinitie te schenden, — hij zegt het uitdrukkelijk — aan het begrip der oneerlijke mededinging een bredere betekenis te geven en dit meer bepaald met betrekking tot merkaantastingen. Van een imperatief uitsluiten der merkmaking uit de verdragsdefinitie der oneerlijke mededinging is dus ook in Gotzens versie van de voorbereidende werkzaamheden te Den Haag geen sprake. Hoe kan met dergelijke voorstelling van zaken het Arrest van 1939 worden gerechtvaardigd, dat toch duidelijk vertrekt van het standpunt dat de verdragstekst imperatief merkmaking uit het gebied der oneerlijke mededinging sluit?

b) Teneinde de mogelijke rechtsgevolgen der Belgische verklaringen te Den Haag te beoordelen, is het nodig de juiste natuur van deze tussenkomsten te bepalen in het licht van het verdragenrecht in het algemeen en van het herzieningssysteem van het Unieverdrag in het bijzonder. Hadden zij de betekenis van een voorbehoud? Strekten zij eerder tot wijziging der draagwijdte van artikel 10 bis? Of kan hun wellicht geen van beide betekenissen worden toegekend?

Men kent de volkenrechtelijke betekenis van het voorbehoud. Het is een eenzijdige verklaring waardoor een Staat beoogt de rechtsgevolgen van een verdragsbepaling uit te sluiten of te wijzigen met betrekking tot zichzelf, zonder dat genoemde verdragsbepaling ook maar de minste wijziging ondergaat (57). Wijzigingen integendeel, of zij nu tot stand komen vóór de goedkeuring van een verdragstekst of naderhand, gelden voor alle verdragspartijen (58).

Hoewel hij het herhaaldelijk heeft over het door de Belgische afgevaardigden te Den Haag geformuleerde «voorbehoud», is Gotzen nochtans van mening, zoals gezegd, dat de Belgische verklaringen hebben geleid tot een wijziging der draagwijdte van artikel 10 bis van het Unieverdrag (59).

Tot staving van zijn zienswijze voert hij aan, dat in het systeem van het Unieverdrag de mogelijkheid tot het formuleren van reserves niet wordt erkend (60).

Vermits de Belgische verklaringen geen *reserves* konden zijn, aldus Gotzens redenering, kunnen zij alleen tot gevolg hebben gehad de draagwijdte van artikel 10 bis voor alle verdragstaten te wijzigen <sup>(61)</sup>.

Gotzens zienswijze impliceert dat het verzet der Belgische afvaardiging te Den Haag tegen de goedkeuring van artikel 10 bis met de brede draagwijdte eraan door de andere verdragstaten gegeven, van die aard zou zijn geweest dat het haar goedkeuring van die verdragsbepaling zou hebben afhankelijk gemaakt van het bereiken van een akkoord omtrent een meer beperkte draagwijdte van artikel 10 bis.

Zijn opvatting vindt echter geen steun in de akten der Conferentie van Den Haag. Niet alleen worden de Belgische verklaringen tot tweemaal toe daarin als *reserves* vermeld, maar de tekstuele weergave der Belgische verklaring tijdens de slotzitting laat niet toe daaraan een andere betekenis te geven. Na op de Belgische zienswijze bescherming van niet gedeponeerde merken te hebben gewezen, beperkt de Belgische afgevaardigde er zich toe te verklaren dat België zich dus niet er toe kan verbinden dergelijke tekenen door middel van de bestrijding der oneerlijke concurrentie te beschermen, zolang de van kracht zijnde wetgeving blijft zoals ze is <sup>(62)</sup>. Men kan in deze verklaring moeilijk enig spoor vinden van een bedoeling de andere verdragstaten te overtuigen de Belgische zienswijze tot basis van de verdragstekst te nemen of zijn draagwijdte in te perken door bescherming van merken, minstens van niet gedeponeerde merken, « buiten beschouwing » te laten.

Dat de Belgische verklaringen tijdens de Conferentie werden begrepen als uitsluitend betrekking hebbend op de toepassing der verdragsbepaling in België, blijkt trouwens duidelijk uit de reactie van de Britse afgevaardigde :

« En prenant acte de la déclaration du Délégué belge, la Délégation britannique tient à exprimer le ferme espoir que l'on trouvera le moyen d'accorder dans l'application de la loi belge une protection complète à toutes les marques qui, en vertu de ladite déclaration, ne pourront se réclamer de la protection spéciale prévue à l'article 10 bis, ou bien de se rallier au principe de l'indépendance des marques » <sup>(63)</sup>.

Gotzens opvatting als zouden de Belgische tussenkomsten te Den Haag voor gevolg hebben gehad de draagwijdte van artikel 10 bis van het Unieverdrag voor alle verdragstaten te wijzigen, kan dus niet worden bijgetreden.

Welke betekenis dient dan wel gegeven aan die verklaringen, rekening houdend met het feit dat in het kader van het Unieverdrag *reserves* niet toelaatbaar zijn ?

Zonder dat in het Unieverdrag het formuleren van *reserves* uitdrukkelijk wordt verboden, bestaat er inderdaad niettemin onder de Unielanden van oudsher een consensus *reserves* te beschouwen als onverenigbaar met de doeleinden van het Verdrag <sup>(64)</sup>.

Zoals bekend hangt de praktijk der *reserves* nauw samen met de voor het goedkeuren van verdragsteksten gevolgde procedure. Wanneer deze worden goedgekeurd door meerderheidsbeslissingen, zoals vaak het geval is, is het voorbehoud dikwijls het enige middel tegen « mimorisatie » <sup>(65)</sup>. Welnu, de herzieningsconferenties van het Unieverdrag houden het bij het unanimitésbeginsel. De verdragstaten hebben dus de mogelijkheid goedkeuring van voor hen onaanvaardbare bepalingen te beletten. Dit verklaart hoe de Unielanden de praktijk der *reserves* in het kader van het Unieverdrag hebben kunnen weren <sup>(66)</sup>.

Bezwaren van een staat ten overstaan van een voorgestelde bepaling zullen voor gevolg hebben, dat zij niet wordt aangenomen of minstens dat zij wordt gewijzigd, hetzij in haar tekst zelf, hetzij in haar draagwijdte.

Wanneer een verdragstaat de goedkeuring van de herziene verdragstekst niet heeft belet, blijft voor hem echter slechts één middel over om aan de rechtsgevolgen van door hem niet gewenste bepalingen te ontspannen : het niet bekrachtigen van — of niet toetreden tot de herziene tekst.

Hierbij is hij geenszins voor de keuze geplaatst tussen behoud of verlies van zijn hoedanigheid van verdragstaat. De unanimitétsregel geldt inderdaad niet voor het van kracht worden van de herziene verdragstekst. Op de daarin vastgelegde datum wordt het herziene verdrag van kracht voor die staten die hem hebben bekrachtigd. Voor de overige Unielanden blijft die verdragstekst van kracht die zij het laatst hebben bekrachtigd of waartoe zij het laatste zijn toegetreden <sup>(67)</sup>.

Met de unanimitétsregel tijdens de herzieningsconferentie zelf, vormt dit de tweede pijler van het systeem waardoor in het kader van het Unieverdrag — onder uitsluiting van *reserves* — een zo groot mogelijke uniformiteit en brede werkingssfeer wordt nagestreefd <sup>(68)</sup>.

Dit alles betekent echter niet dat bedenkingen tegen voorgestelde verdragsbepalingen tijdens de herzieningsconferenties niet op minder radicale wijze zouden kunnen worden gemanifesteerd. Een staat kan zich vooreerst onthouden. Onder de unanimitétsregel beletten inderdaad onthoudingen geenszins het goedkeuren van de verdragstekst <sup>(69)</sup>.

Verder kunnen de staten hun goedkeuring laten gepaard gaan met allerlei in de akten der Conferentie opgenomen verklaringen, opmerkingen en interpretaties.

Van deze twee mogelijkheden is trouwens tijdens de herzieningsconferenties ruim gebruik gemaakt <sup>(70)</sup>.

Evenmin als de onthouding de goedkeuring van de verdragstekst in de weg staat, zijn dergelijke verklaringen, ook al hebben zij naar hun inhoud de draagwijdte van een voorbehoud, van aard in het systeem van het Unieverdrag de rechtsgevolgen van een formeel voorbehoud te hebben.

Het zijn hoogstens *reserves* in embryonnaire staat <sup>(71)</sup> die in het kader van het Unieverdrag-systeem niet tot een volwaardig voorbehoud kunnen uitgroeien. Vermits dit systeem het formuleren zelf van *reserves* verworpt, heeft het evenmin zin over een mogelijke, uitdrukkelijke of impliciete aanvaarding daarvan te spreken. Vrij algemeen wordt aangenomen dat om rechtsgelding te zijn een voorbehoud dient te worden gemaakt hetzij bij de ondertekening van een verdrag, hetzij bij de ratificatie of toetreding <sup>(72)</sup> en het is wel merkwaardig dat noch bij de ondertekening van de herziene tekst van het Unieverdrag, noch in de voorbereidende werkzaamheden der goedkeuringswet van 1929 — waarin trouwens uitdrukkelijk aan de Belgen het recht wordt toegekend de bepalingen van het Unieverdrag inzake industriële eigendom die gunstiger zijn dan de Belgische wet, in hun voordeel in te roepen — noch in de akte van bekrachtiging verder van het Belgische « voorbehoud » gewag wordt gemaakt <sup>(73)</sup>. Aan de Belgische verklaringen te Den Haag dient dus ieder volkenrechtelijk rechtsgevolg onttogd.



### Conclusie.

In de voorafgaande beschouwingen menen wij te hebben aangetoond dat, evenmin als het Hof van Cassatie in zijn Arrest van 16 maart 1939, Gotzen erin is geslaagd in artikel 10 bis van het Unieverdrag van Parijs een afdoende rechtvaardiging te vinden voor een restrictieve opvatting van het begrip der oneerlijke mededinging met betrekking tot daden die tevens voor betuigeling als merkmaking in aanmerking komen.

Onze conclusies kunnen op de volgende wijze worden samengevat.

1. Zelfs indien men met Gotzen aanvaardt, dat de Belgische verklaringen merkmaking op absolute wijze uit het rechtsgebied der oneerlijke mededinging beoogden te sluiten en als gevolg daarvan artikel 10 bis merkmaking buiten beschouwing zou laten, kan, zoals gezegd, de verdragstekst niet worden ingeroepen tot staving van de restrictieve interpretatie, vermits de verdragsbepaling in die voorstelling van zaken wel de beperkende opvatting *toelaat*, maar haar in ieder geval niet *oplegt*.

Zoals gezegd echter, heeft Gotzen aan de Belgische verklaringen een te grote draagwijdte toegekend en konden deze — ten opzichte van de ter Conferentie heersende opvatting — alleen uitsluiting van niet-gedeponeerde merken voor gevolg hebben. Zij zouden er dus hoogstens toe hebben kunnen leiden dat de verdragstekst de bescherming van dergelijke merken buiten beschouwing laat. De verdragstekst laat dus, ook in deze variatie op Gotzens versie, niet toe aan gedeponeerde merken, die het voorwerp van verwarringstichtende daden uitmaken, de door de verdragsdefinitie der oneerlijke mededinging geboden bescherming te onttrekken.

2. Aan de andere kant is gebleken dat de Belgische verklaringen in Den Haag, in tegenstelling met wat door Gotzen wordt aangenomen, geen voor alle verdragstaten geldende wijziging in de draagwijdte van artikel 10 bis hebben teweeggebracht, maar dat zij naar hun inhoud hoogstens de draagwijdte van een voorbehoud konden hebben zonder dat nochtans, gezien de algemeen aangenomen ontoelaatbaarheid van *reserves* in het Unieverdrag-systeem, aan die verklaringen de aan formele *reserves* in het verdragenrecht toegekende rechtsgevolgen kunnen worden verleend.

Als gevolg hiervan moet worden aangenomen dat door de goedkeuringswet van 1929 artikel 10 bis in zijn onbeperkte draagwijdte in ons intern recht is opgenomen.

In zoverre de merkenwet van 1879 zich tegen iedere bescherming van niet-gedeponeerde merken op grond van artikel 1382 B.W. verzette, dient te worden aangenomen dat zij op dit punt door artikel 10 bis — verdragsbepaling waaraan in België rechtstreekse werking toekomt — is buiten werking gesteld (74).

Niet-gedeponeerde merken moeten dus thans zowel in gemeenrechtelijke vorderingen als in vorderingen tot ophouden, bescherming vinden, voor zover zij het voorwerp uitmaken van verwarringstichtende daden. Gedeponeerde merken kunnen in hetzelfde geval — naast de bijzondere bescherming hun door de merkenwet geboden — eveneens in het kader der bestrijding van de oneerlijke mededinging en met name in het kader van het K.B. nr. 55 van 1934, bescherming vinden.

3. Zelfs indien zou worden aanvaard dat de Bel-

gische verklaringen in Den Haag de aan *reserves* eigen rechtsgevolgen zouden hebben gehad, — wat wij niet aannemen —, is dit nog niet van aard de restrictieve rechtspraak te rechtvaardigen ten opzichte van gedeponeerde merken. Deze werden inderdaad door de Belgische verklaringen niet beoogd en zij komen dus, voor zover zij het voorwerp uitmaken van verwarringstichtende daden, in aanmerking voor bescherming in het kader der oneerlijke mededinging.

Hun wordt dan nog in ieder geval thans ten onrechte toegang tot de vordering tot ophouden ontzegd.

PAUL FECKMAN.

(1) Zie o.m. vóór het arrest van 16 maart 1939, L. Fredericq, *La concurrence déloyale*, 1935; na genoemd arrest, P. Horion, *Contribution à l'étude du champ d'application de l'action en cessation*, Ing. Cons. 1939, pp. 97-III; R. Mougenot, *L'action en cessation en matière de concurrence déloyale instituée par l'A.R. du 13 décembre 1934*, R.G.A.R., 1946, nrs. 3836, 3847, 3861, 3878, 3894; J. Ronse, *De onrechtmatige mededinging. — Het omstreven toepassingsgebied van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934*, R.W. 1948-49, kol. 881-900.

(2) M. Gotzen, *Vrijheid van Beroep en Bedrijf en Onrechtmatige Mededinging*, 1963, 2 delen.

(3) Zie advies van procureur-generaal (te dien tijde advocaat-generaal) L. Cornil vóór het arrest van het Hof van Verbreking van 16 maart 1939, *La Belgique Judiciaire*, 1939, kol. 209 et seq.; cf. ook Gotzen, *op. cit.*, II, p. 108 et seq. en de daar geciteerde literatuur.

(4) M. Gotzen, *op. cit.*, I, p. 32 et seq.

(5) Cf. M. Gotzen, *op. cit.*, II, nrs. 714 en 717.

(6) M. Gotzen, *op. cit.*, II, p. 103 et seq.

(7) Cf. o.m. L. Fredericq, *Traité de Droit commercial belge*, II, p. 210; P. Horion, *op. cit.*, pp. 102-3; R. Mougenot, *op. cit.*, nr. 3847, 8.

(8) M. Gotzen, *op. cit.*, loc. cit. De inbreuken op de wetgeving inzake industriële eigendom vormen de voornaamste uitzondering op het door hem voor het overige voorgestane principe der dubbele kwalificatiemogelijkheid van concurrentiedaden als daden van onwettige mededinging en als daden van onrechtmatige mededinging *per se*. Cf. Gotzen, *op. cit.*, II, nr. 728.

(9) Zie auteurs geciteerd in voetnoot 6.

(10) Dit onderwerp wordt op grondige wijze behandeld in de rapporten « Le problème des dispositions directement applicables (self-executing) des traités internationaux et son application aux traités instituant les communautés » van het 2e Colloque International de Droit européen, gehouden te Den Haag van 23 tot 26 oktober 1963. De redactie van dit artikel was voltooid vooraleer daarvan kon worden kennis genomen.

(11) Cf. R. Hayoit de Termicourt, *Conflict tussen het verdrag en de interne wet*, R.W. 1963-64, kol. 73-92. Thans is het probleem dit van de verenigbaarheid van een oudere wet met een jongere verdragsbepaling. Wanneer de Een-vormige Beneluxwet op de Warenmerken, die hetzelfde beginsel in haar artikel 12 uitdrukkelijk herneemt, zal zijn in werking getreden zal de vraag die zijn van een mogelijk conflict tussen een oudere verdragsbepaling en een jongere interne wet.

(12) Wet van 23 mei 1929, *Moniteur belge*, 25 juli 1929, p. 3869 et seq. met Nederlandse vertaling van het verdrag. Voor onderhavige studie houden we ons aan de Haagse versie die in België van kracht was ten tijde van het arrest van 16 maart 1939. Thans is de Londense versie van kracht, goedgekeurd door de wet van 2 juni 1939. Artikel 10 bis heeft een nieuwe uitbreiding ondergaan tijdens de herzieningsconferentie van Lissabon van 1958.

(13) Zie A.J.P. Tammes, « Een ieder verbindende » verdragsbepalingen, *Nederlands Juristenblad*, 1962, pp. 69-80 en 89-99, bijzonder pp. 94-6; zie ook conclusie van advocaat-generaal (thans procureur-generaal) Mr. G.E. Langemeijer, voor het arrest van de Hoge Raad van 1 juni 1956, N.J. 1958, nr. 424, p. 972 et seq.

(14) Cf. A.J.P. Tammes, *op. cit.*, pp. 95-6.

(15) Cf. A.J.P. Tammes, *op. cit.*, p. 96. Dit was de opvatting gehuldigd door het Permanent Hof van Internationale Justitie in zijn bekend advies nr. 15 van 3 maart 1928, P.C.I.J., series B, nr. 15, *Jurisdiction of the Courts of Danzig*, 1928.

(16) Cf. genoemde conclusie van advocaat-generaal Mr. G.E. Langemeijer, N.J. 1958, p. 973.

(17) Cour de Justice des Communautés européennes, *Recueil de la Jurisprudence de la Cour*, vol. IX, 1962, affaire 26-63, p. 7 et seq.

(18) Zie noot onder Arrest Hoge Raad, 1 juni 1956, N.J. 1958, p. 977.

(19) Cf. genoemde conclusie van advocaat-generaal Mr. G.E. Langemeijer, N.J. 1958, p. 973.

(20) M. Gotzen, *op. cit.*, I, p. 33.

(21) M. Gotzen, *op. cit.*, I, nrs. 25-27.

(22) Actes de la Conférence de la Haye, *Procès-verbaux des Séances*, p. 578.

(23) Cf. Cass. 15 december 1924, Pas. 1925, I, 72; Cass.

8 juli 1926, Pas. 1927, I, 41; Raad van State 9 mei 1958, Pas. 1959, IV, 71. Voor een overzicht met betrekking tot de andere Unielanden, zie S.P. Ladas, *La Protection Internationale de la Propriété Industrielle* 1933, Rapports entre la Convention d'Union et la législation nationale des pays contractants pp. 171-206.

(24) Verslag Wauwermans, Document Kamer, nr 173, 1928-29, p. 6.

(25) Artikel 3 der wet van 23 mei 1929. Het is vanzelfsprekend niet deze bepaling die aan sommige der verdragsbepalingen hun «self-executing» karakter heeft verleend (cf. G. Rombaut, *Déchéance des brevets d'invention*, J.T. 1958, p. 507), maar zij is een aanwijzing voor de aanwezigheid van dergelijke bepalingen in het verdrag.

(26) Document Kamer nr 205, 1927-28, pp. 8-9.

(27) Het K.B. van 1934 kan echter evenmin als uitdrukkelijk bewijs gelden dat de wetgever van 1934 er zich van bewust was dat art. 10 bis reeds met directe werking in onze interne rechtsorde was opgenomen. Daarvoor is de verwijzing naar de verdragsdefinitie in het Verslag aan de Koning nu eenmaal te dubbelzinnig. Cf. M. Gotzen, *op. cit.*, I, nr. 29.

(28) Cf. M. Gotzen, *op. cit.*, I, nr. 28.

(29) M. Gotzen, *op. cit.*, I, nr. 32.

(30) Zie aanvaarden klaarblijkelijk niet dat art. 10 bis van het Unieverdrag voor gevolg kon hebben de draagwijdte der merkenwet van 1879 in te perken ten opzichte der niet-gedeponeerde merken. Om aan deze laatste toch het voordeel van de vordering tot ophouden toe te kennen, roepen zij de nieuwigheid in van deze vordering die, gezien zij destijds onbestaande was, door de wet van 1879 niet kon worden beoogd. Cf. L. Fredericq, *La concurrence déloyale*, nr. 38, p. 55; P. Horion, *op. cit.*, p. 109-10. Indien de definities van art. 10 bis breed genoeg zijn om in het kader van het K.B. van 1934 een zekere bescherming aan niet-gedeponeerde merken te verschaffen, zijn zij dit vanzelfsprekend ook in het er eveneens door beheerste, gemene recht der oneerlijke mededinging.

(31) M. Gotzen, *op. cit.*, I, nr. 31.

(32) Zie L. Fredericq, *La concurrence déloyale*, nr. 63, p. 77; L. Fredericq, *Traité de Droit Commercial belge*, II, nrs. 86 en 133.

(33) De enige door hem geciteerde verwijzing naar art. 10 bis in een uitspraak van de feitenrechter over een gemeenrechtelijke vordering (Appel Brussel, 14 juli 1951, Ing.-Cons. 1952, p. 167) is, naar onze mening, te dubbelzinnig om te worden weerhouden, cf. Gotzen, *op. cit.*, I, nr. 31.

(34) Cass. 16 maart 1939, Pas. I, 150; Cass. 25 november 1943, Pas. 1944, I, 70.

(35) Cass. 4 november 1954, Pas. 1955, I, 187.

(36) De eerste internationale rechterlijke uitspraak hieromtrent is het in voetnoot 11 vermelde advies in 1928 van het Permanent Hof van Internationale Justitie.

(37) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nrs. 714-17.

(38) Cf. de indeling der reelen van unionistisch recht in *normes d'activité intra-étatique* (waaronder de definities van art. 10 bis o.m. vallen) en *normes d'activité inter-étatique* (waaronder o.m. het prioriteitsrecht van art. 4 en het unionistisch merk van art. 6), P. Roubier, *Le Droit de la Propriété Industrielle*, I, 1952, p. 277 et seq.

(39) M. Gotzen schijnt aan deze motivering een zekere waarde toe te kennen, M. Gotzen, *op. cit.*, II, nr. 717 en voetnoot 731. Daar de voorbereidende werkzaamheden van art. 10 bis uitsluitend gegevens verstrekken met betrekking tot merkenbescherming, heeft de auteur dit bijkomend criterium nodig om een coherent systeem voor te stellen ook met betrekking tot de andere rechten van industriële eigendom. Over de fundamentele verschillen tussen merkenbescherming en bescherming van uitvindingen t.o.v. het begrip der oneerlijke concurrentie zie S.P. Ladas, *op. cit.*, pp. 529-30.

(40) Cass. 8 juli 1926, Pas. 1927, I, 41.

(41) Naast de Belgische auteurs geciteerd in voetnoot 6 zie ook S.P. Ladas, *op. cit.*, p. 775.

(42) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nrs. 703-4.

(43) Actes de la Conférence de la Haye, Exposés des Motifs et Propositions, p. 255 Cf. ook reeds het Britse voorstel met betrekking tot art. 10 bis voor de Conferentie van Washington in 1911, Actes de la Conférence de Washington, p. 105.

(44) Cf. S.P. Ladas, *op. cit.*, loc. cit.; ook P. Horion, *op. cit.*, p. 102-3.

(45) Actes de la Conférence de la Haye, Rapports, p. 476.

(46) Actes de la Conférence de la Haye, Procès-verbaux des Séances, p. 580.

(47) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nr. 713 in fine.

(48) Actes de la Conférence de la Haye, Rapports, p. 475.

(49) *Ibid.*, p. 476.

(50) Actes de la Conférence de la Haye, Procès-verbaux, p. 580.

(51) Cf. L. Fredericq, *Traité*, II, p. 210; P. Horion, *op. cit.*, pp. 101-2.

(52) Het bestaan van een absolute kloof tussen de vorderingen op grond van de wet van 1879 en die op grond

van art. 1382 B.W. door het arrest van 16 maart 1939 vooropgesteld komt niet tot uiting in de oudere rechtspraak, cf. Th. Braun, F. Bissot et J. Favart, *Précis des marques de fabrique et de commerce*, 1936, nr. 91. Het depot komt daarin eerder voor als een voorwaarde voor de ontvankeelijkheid, wat ook de aard weze der ingestelde vordering. Cf. ook P. Horion, *op. cit.*, p. 108; J. Ronse, A.P.R., *Schade en schadeloosstelling*, nr. 671. De Eenvormige Beneluxwet op de Warenmerken voorziet trouwens uitdrukkelijk in haar artikel 13 ten gunste van het gedeponeerde merk, andere vorderingen dan die wegens merkmaking.

(53) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nr. 716.

(54) *Ibid.*

(55) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nrs. 703-705.

(56) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nr. 703 in fine en 704 in fine.

(57) Cf. *Law of Treaties*, A.J.I.L., vol. 29, 1935, Supplement, Part III, Draft Article 13 en commentaar, p. 843 et seq.; *Law of Treaties*, in Report of the International Law Commission, 14th Session, A.J.I.L., vol. 57, 1963, Draft Article I, 1, (f) en commentaar, p. 198 en 202; W.W. Bishop Jr. *Reservations to Treaties*, Académie de Droit International, Recueil des Cours, 1961, II, p. 253.

(58) W.W. Bishop, *op. cit.*, loc. cit.

(59) M. Gotzen, *op. cit.*, II, nrs. 703 en 704.

(60) M. Gotzen, *ibid.*

(61) M. Gotzen, *ibid.*

(62) Actes de la Conférence de la Haye, p. 580.

(63) *Ibid.* Deze verklaring werd gesteund door de Italiaanse en USA afgevaardigden. De verwijzing naar het beginsel der onafhankelijkheid der merken is een zinspeling op de restrictieve zienswijze door het Hof van Cassatie gehuldigd in zijn arrest van 15 december 1924 (Pas. 1925, I, 72) en waarbij — op grond van een onjuiste interpretatie der voorbereidende werkzaamheden van de Conferentie van Washington — steeds een depot in het land van oorsprong wordt geëist voor de geldigheid van een in België door een unie-onderhorige verricht depot, ook buiten de hypothese van artikel 6 van het Unieverdrag (bescherming «telle quelle»); cf. Comm. Liège, 12 oktober 1959, Ing. Cons. 1959, p. 417 et seq.; genoemde rechtspraak is thans voorbijgestreefd, niet alleen ingevolge het arrest van het Franse Hof van Cassatie van 3 februari 1953, Ing. Cons. 1959, p. 55, maar tevens door de herziening van Lissabon, nieuw art. 6, al. 2). De overige Unie-Landen hadden er dus klaarblijkelijk belang bij ten gunste van hun onderhorigen bescherming te verkrijgen op grond van art. 10 bis voor merken die ingevolge die rechtspraak niet de bescherming der wet van 1879 konden inroepen.

(64) Cf. Verklaring Oosterlieth tijdens Conferentie van Washington, Actes de la Conférence, p. 263; verklaring v. voorzitter der 2e sub-commissie, Conferentie van Den Haag, Actes de la Conférence, p. 433; verklaring M. Plaisant tijdens conferentie van Londen, Actes de la Conférence, p. 519. Cf. ook P. Roubier, *op. cit.*, I, p. 257-8.

(65) Cf. W.W. Bishop, *op. cit.*, p. 255; S.P. Ladas, *op. cit.*, pp. 149-51 en 898-901.

(66) Cf. P. Roubier, loc. cit. De unanimiteitsregel wordt algemeen als verouderd beschouwd. Cf. P. Roubier, loc. cit.; S.P. Ladas, loc. cit.; G.H.I. Bodenhausen, *De Diplomatieke Conferentie te Lissabon*, Bijblad Industriële Eigendom, 1959, p. 67. Rapport E. Graud, *Modification et terminaison des traités collectifs*, Annuaire de l'Institut de Droit International, vol. 49, 1961, p. 139.

(67) Art. 18 van het Unieverdrag. Cf. E.C. Hoyt, *The Unanimity Rule in the Revision of Treaties: A Re-examination*, 1959, p. 28 et seq.

(68) Cf. in voetnoot 58 bis geciteerde verklaring Oosterlieth.

(69) Cf. F.S. Dunn, *The Practice and Procedure of International Conferences*, 1929, p. 129 et seq. («quasi-unanimity»).

(70) Cf. Verklaring D. Coppieters de Gilson tijdens Conferentie van Londen met betrekking tot onthouding, Actes de la Conférence, p. 510.

(71) Cf. *Law of Treaties*, Report Int. Law Commission, A.J.I.L., vol. 57, commentaar bij Draft Article 18, p. 239.

(72) Cf. *Law of Treaties*, Report Int. Law Commission, A.J.I.L., vol. 57, Draft Article 18; p. 229; cf. ook, *Law of Treaties*, 1935, Draft Article 13; loc. cit.; W.W. Bishop, *op. cit.*, p. 271 et seq.; Strupp-Schlochauer, *Wörterbuch*, 3. Band, Vorbehalt, p. 787.

(73) Cf. Actes de la Conférence de la Haye, Séance de Clôture et de Signature 6 novembre 1925; Wet van 23 mei 1929, Memorie van toelichting, Document Kamer nr. 205, 1927-28; ratificatie op 12 juni 1929, La Propriété Industrielle, 1929, p. 145.

(74) Zoals gezegd, zal zich op dit punt bij het in werking treden der Eenvormige Beneluxwet op de warenmerken (art. 12) het probleem stellen der verenigbaarheid van de jongere wet met de oudere verdragsbepaling. Het probleem zal zich alsdan echter niet meer op dezelfde wijze stellen vermits de Eenvormige wet het uitsluitend recht doet ontstaan uit het eerste depot. (art. 3).

# RECHTSPRAAK

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 10 januari 1963.

Voorzitter : M. Van Beirs.  
Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.  
Advokaten : Mrs. Pirson en Van Rijn.

**Schenkingen tussen echtgenoten. — Aan tussenpersonen gedane schenkingen. — Strekking van de artt. 1099 en 1100 B.W.**

*De bepaling van art. 1099 B.W. is toepasselijk zowel op de legaten als op de schenkingen tussen de levenden; de termen « schenken » en « schenking » worden er in hun ruime betekenis gebruikt om elke gift aan te duiden; zij hebben dezelfde betekenis als in de artt. 1094 en 1098 B.W.*

*Art. 1100 B.W. hangt nauw samen met art. 1099 B.W. dat het aanvult, daar het volstreekte vermoedens voor het stellen van tussenpersonen instelt die het bewijs moeten beïnvloeden van de aan de tussenpersonen gedane giften, welke de laatste bepaling van art. 1099 bedoelt. Het organiek verband tussen de teksten toont aan, dat art. 1100 B.W. hetzelfde toepassingsgebied heeft als de artt. 1094, 1098 en 1099 en zowel de legaten als de schenkingen onder de levenden bedoelt.*

Delhalle en Tournon t./ Delveaux en Billen.

Gelet op het bestreden arrest, op 1 juni 1960, door het Hof van beroep te Luik gewezen;

*Gelet op het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 913, 920, 1098, 1099, 1100 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest, bij bevestiging van het beroepen vonnis, aanleggers hun vordering ontzegt tot aflevering van het legaat van het beschikbaar gedeelte dat wijlen Jules Delvaux, overleden terwijl hij als erfgenaam met een voorbehouden gedeelte verweester, zijn uit een eerste huwelijk geboren dochter, achterliet, aan aanlegster toegestaan had, en dit om de reden dat de overledene weduwe in tweede huwelijk van de overledene vermoedelijke erfgenaam van aanlegster was en dat het legaat dat haar toegestaan geweest was, daar het door de artikelen 1099 en 1100 van het Burgerlijk Wetboek bedoeld was, wettelijk vermoed moest worden, door tussenpersoon, aan gezegde echtgenote in tweede huwelijk gedaan te zijn en niet geldig was, dan wanneer het vermoeden van stellen van tussenpersonen door artikel 1099 uitgevaardigd ten aanzien van de schenkingen door de schenker gedaan aan de familieleden, van wie zijn mede-echtgenoot de vermoedelijke erfgenaam zal zijn op de dag van de schenking, niet de legaten betreft door de erflater gedaan aan dergelijke familieleden van zijn echtgenoot, en dat, dienvolgens, bij gebrek aan vaststelling dat verweester het bewijs leverde, in feite, van het stellen van een tussenpersoon, aanlegster recht had op het bekomen van de uitvoering van haar legaat in de mate waarin het gewoon beschikbaar gedeelte van de helft, op de helft bepaald door artikel 913 niet uitgeput was door andere giften, welke voor gingen, hetzij, ter zake volgens de vaststellingen van de rechter, in de mate van een vierde van de goe-*

deren van de beschikker, en dan wanneer in elk geval het door aanlegster toegestaan legaat, al moest het wettelijk beschouwd worden als aan de echtgenoot in tweede huwelijk van de erflater gedaan, niet voor het geheel nietig was om de enkele reden van dit wettelijk vermoeden, doch alleen aan inkorting onderworpen;

*Wat het eerste onderdeel betreft :*

Overwegende dat de giften welke het Burgerlijk Wetboek gebiedend aan beperking onderwerpt wanneer de beschikker erfgenamen in rechte lijn achterlaat, zonder onderscheid die zijn welke, niet alleen uit akten tussen levenden, maar ook uit testamenten voortspruiten, hetzij de wettelijke tekst het uitdrukkelijk nader aanduidt, zoals in de artikelen 913 en 915, hetzij hij er zich toe beperkt de woorden « schenken » of « schenking » te gebruiken, zoals in de artikelen 1094 en 1098, waarin deze termen noodzakelijk ook de giften in het algemeen bedoelen; dat in zijn verslag aan het Tribunaal, Jaubert tot uitlegging van het toekomstig artikel 1094 spreekt van « l'émolument des dispositions entre époux, soit par donation, soit par testament » (Locré, Belg. uitg., d. V., nr. 88, blz. 363);

Overwegende dat, volgens artikel 1099 van het Burgerlijk Wetboek, « Echtgenoten elkaar onrechtstreeks niet meer mogen schenken dan hun door de vorige bepalingen is toegestaan. Elke vermoede of aan tussenpersonen gedane schenking is nietig »;

Overwegende dat deze tekst zowel op de legaten als op de schenkingen tussen levenden toepasselijk is, daar de termen « schenken » en « schenking » er in hun ruime betekenis gebruikt worden om elke gift aan te duiden;

Dat inderdaad door de uitdrukking « de vorige bepalingen », hij in het bijzonder de artikelen 1094 en 1098 aanduidt, welke de tussen echtgenoten beschikbare gedeelten bepalen naar gelang dat de erfgenamen, die over een voorbehouden gedeelte beschikken ascendenten zijn, of tijdens het huwelijk geboren kinderen, of kinderen uit een vorig huwelijk geboren; dat eruit volgt dat, in artikel 1099, de woorden « schenken » en « schenking » dezelfde betekenis hebben als in de artikelen 1094 en 1098;

Dat het bovendien niet denkbaar is dat, daar het artikel een sanctie uitvaardigt welke de niet-nakoming treft van de door de twee andere eerst geformuleerde regelen, de wetgever er slechts voor zou voor het geval van aantasting van het voorbehouden gedeelte bij middel van schenkingen in de eigenlijke zin terwijl hij nochtans, even imperatief, de aantasting van het voorbehouden gedeelte door middel van hebben gezorgd uitsluitend deze sanctie te voorzien giften verboden heeft;

Overwegende dat, in tegenstelling met wat het middel uiteenzet, deze interpretatie van artikel 1099 geen enkele inwendige tegenstrijdigheid bevat, aangezien men in een testament een onrechtstreekse gift kan aantreffen, zoals de kwijtschelding van een schuldvordering door de de cujus of een legaat bewimpeld onder de schijn van een erkenning van een niet-bestaande schuld, met bevel deze te betalen;

Overwegende dat artikel 1100 nauw samenhangt met artikel 1099, dat het aanvult, daar het volstreekte

vermoedens van het stellen van tussenpersonen instelt, die het bewijs moeten beïnvloeden van de aan de tussenpersonen gedane giften, welke de laatste bepaling van artikel 1099 bedoelt;

Dat aldus het organiek verband tussen de teksten aantoonde dat artikel 1100 hetzelfde toepassingsgebied heeft als de artikelen 1094, 1098 en 1099 en zowel de legaten als de schenkingen onder levenden bedoelt;

Overwegende dat zich bij deze reden een ander voegt, uit de ratio legis afgeleid: daar de wetgever een tekst uitvaardigde waarbij, om beter de bescherming te verzekeren van de kinderen van het eerste bed tegen de aan de tweede echtgenoot gerichte giften, hij het bewijs heeft willen vergemakkelijken van het stellen van tussenpersonen, hij klaarblijkelijk bedoeld heeft dat de absolute vermoedens, welke hij met dit doel instelde op al deze giften zouden toegepast worden, onverschillig of zij tussen levenden of bij testament gedaan zijn;

Overwegende dat aanleggers eveneens vruchteloos laten gelden dat het vermoeden van het stellen van tussenpersonen technisch niet toepasselijk zou zijn in het geval van de legaten door de de cujus aan de familieleden gedaan, van wie de andere echtgenoot « op de dag van de schenking » de vermoedelijke erfgenaam zal zijn, omdat, daar het legaat een eenzijdige beschikking is, die herroepelijk is en slechts op de onzekere dag van het overlijden overdracht van eigendom medebrengt, het nodig zou zijn, om de vermoedelijke wil van de erflater, zijn echtgenoot te begiftigen door de tussenkomst van degene van wie deze echtgenoot de vermoedelijke erfgenaam is, niet van elke grondslag te beroven, de hoedanigheid te beoordelen, in hoofde van de overlevende echtgenoot, van vermoedelijke erfgenaam van de legataris, die vermoed is tussenpersoon te zijn, niet « op het ogenblik van de schenking », zoals de tekst het eist, maar op de dag van het overlijden, wat de wijziging zou zijn van de inhoud van een wetsbepaling, waarvan het uitzonderingskarakter slechts stipt kan toegepast worden;

Overwegende inderdaad dat, om het absoluut vermoeden van het stellen van tussenpersonen in te stellen, de wet de wil beschouwt van de beschikker op de dag van de gift, zonder zich om alle latere gebeurtenissen te bekommeren, en dat zij het slechts kan doen door te verwijzen naar de, op deze datum, tussen de begiftigde en de echtgenoot van de beschikker bestaande verhoudingen;

Dat uit hetgeen voorafgaat volgt dat het middel, in dit onderdeel, naar recht faalt;

*Wat het tweede onderdeel betreft :*

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt a) dat Jules Delveaux, bij testament van 12 augustus 1947, aan zijn tweede echtgenote, Lucie Delhalle, het tussen echtgenoten beschikbaar gedeelte gelegateerd heeft en het overige van het beschikbaar gedeelte aan Marcel Docquier, echtgenoot van Emma Delhalle, aanlegster, zuster van gezegde tweede echtgenote; b) dat, Docquier overleden zijnde, Delveaux aan zijn testament een bijlage gevoegd heeft, welke als legataris, in stede van wijlen Docquier, dezès weduwe aanstelde; c) dat na het overlijden van de erflater, zijn dochter, erfgenaam met voorbehouden gedeelte, het legaat ten voordele van de tweede echtgenote van haar vader uitgevoerd heeft, maar, op de artikelen 1099 en 1100 van het Burgerlijk Wetboek steunend, geweigerd heeft het legaat aan aanlegster af te leveren, als zijnde, in werkelijkheid, door een tussenpersoon, voor de tweede echtgenote van de de cujus bestemd;

Overwegende dat, bij bevestiging van het beroepen vonnis, het bestreden arrest de vordering tot aflevering van het aan aanlegster gedaan legaat niet gegrond verklaart, door de thesis aan te nemen van de erfgenamen met voorbehouden erfdeel, volgens dewelke, krachtens bovengemeld artikel 1100, dat zowel op de testamentaire giften als op de schenkingen toepasselijk is, het legaat waarvan sprake, juris et de jure, vermoed wordt in werkelijkheid gedaan te zijn aan de tweede echtgenote van de de cujus, vermoedelijke erfgenaam van de legataris op de datum van het codicil;

Overwegende dat nergens in zijn tekst, het arrest gezegd legaat nietig verklaart; dat integendeel blijkt dat, zo het aan dit legaat elke uitwerking weigert, na beslist te hebben dat de wet het beschouwt als tot de tweede echtgenote van de beschikker gericht, het om de reden is dat het eerst vastgesteld heeft dat deze laatste reeds geheel het bijzonder beschikbaar gedeelte ontvangen had;

Dat in dit onderdeel het middel in feite niet opgaat;

*Om die redenen :*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 10 januari 1963.

Voorzitter : M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.

Advokaat-generaal : M. Depelchin.

Advokaten : Mrs. Van Rijn en Ansiaux.

**Kindertoeslagen. — Art. 23 van het K.B. van 22 december 1938. — Plaats van de uitoefening van het beroep van beheerders en commissarissen.**

*De beheerders en commissarissen van de bij art. 23 van het K.B. van 22 december 1938 bedoelde handelsvennootschappen oefenen hun beroep uit op de plaats waar de bedrijvigheid strekkende tot de verwezenlijking van het maatschappelijk voorwerp van de handelsvennootschappen werkelijk uitgeoefend wordt. Daar zij, al is het collegiaal, volledig en bestendig voor de duur van de uitoefening van hun mandaat, de eerste het beheer en de tweede het toezicht en de controle van al de verrichtingen moeten verzekeren, hebben de beheerders en de commissarissen rechtstreeks deel aan de bedrijvigheid van de rechtspersoon en oefenen dus hun beroep uit op de plaats waar deze rechtspersoon een zetel van verrichting heeft.*

Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers t./ Morgan Guaranty Trust Company of New York.

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 maart 1961 door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, in hoger beroep, gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 3, lid 1, 1315, 1352, 1984, 1987, 1991, 1933 en 1944 van het Burgerlijk Wetboek, 13, 53 tot 55 van de samengeordende wetten op de handelsvennootschappen bij koninklijk besluit van 30 november 1935 samengeordend, 1, 2, 5 en 9 van de wet van 10 juni

1937 tot uitbreiding van de kindertoeslagen tot de werkgevers en de niet-loontrekkenden, 3, leden 1 en 2, 19, litt. d, 22, 23, 163, 185 en 215 van het organiek koninklijk besluit van 22 december 1938 door bovengemelde wet voorzien (door de koninklijke besluiten van 2 september 1939, 4 juli 1953 en 24 juli 1956 gewijzigd), 4, paragraaf 1, van de wet van 11 maart 1954 tot wijziging van de wetten betreffende de verzekering tegen geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood, 67, 97 en 107 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat «de vennootschap (hier verweerster) voldeed aan de algemene voorwaarden in haar hoofde vereist opdat haar beheerders (aan het regiem van kinderbijslag van de buiten dienstverband staande arbeiders) onderworpen zouden kunnen zijn» en na uit het territoriaal karakter van de wet van 10 juni 1937 en uit de gelijkstelling van de beheerders van naamloze vennootschappen met de buiten dienstverband staande arbeiders (artikelen 23 en 3 van het organiek besluit) afgeleid te hebben dat hun onderwerping een «voorwaarde van plaats» vereiste, namelijk de normale uitoefening van het beroep in België (en dit gedurende ten minste achttien dagen per jaar), geweigerd heeft verweerster «burgerlijk aansprakelijk» te verklaren voor de betaling van de door haar vijfendertig uitsluitend in het buitenland verblijvende beheerders verschuldigde bijdragen en, zonder nochtans te betwisten dat gezegde beheerders hun functies uitgeoefend hebben tijdens de ganse duur van de dienstjaren, welke de litigieuze bijdragen betroffen, aanlegger zijn eis ontzegd heeft strekkende tot storting van deze bijdragen en hun accessoria door de collectiviteit waarvan zij de organen waren, om de redenen dat «de uitoefening van het beroep van beheerder van een handelsvennootschap... normaal slechts intellectuele prestaties bedroeg: studies overpeinzingen en adviezen; dat deze uitoefening dus slechts zou kunnen verwezenlijkt worden op de plaats waar de titularis van het beroep zich bevond, zelfs indien zij geroepen was uitwerkselen en winsten elders te bewerkstelligen; dat daar de uitoefening van dit beroep, anderzijds, bestendig is, de beheerders van de vennootschap, in de dagvaarding bedoeld, de voorwaarde van plaats gesteld voor de onderwerping van de mandatarissen van collectiviteiten slechts zouden vervullen indien het bewezen was dat zij normaal in België ten minste achttien dagen per jaar verbleven hadden; dat het bewijs van deze stellig ontkende omstandigheid noch geleverd, noch aangeboden was en dat, bij gebrek aan vervulling van deze voorwaarde, de belanghebbenden aan het door de wet van 10 juni 1937 ingesteld systeem van kinderbijslag niet onderworpen waren»,

dan wanneer om reden van haar karakter van politiek- en veiligheidswet, de wet van 10 juni 1937 «allen verbindt die binnen het grondgebied wonen» (artikel 3, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek), dit wil zeggen die in België handelen; dat de door het organiek besluit bedoelde voorwaarde dat het beroep (van de buiten dienstverband staande of van de gelijkgestelde) «op normale wijze in België moet uitgeoefend worden» verwezenlijkt is ondermeer wanneer personen uitsluitend in het buitenland verblijvend op het Belgisch grondgebied «handelen»; dat de beheerder van een vreemde collectiviteit, welke in België een bijhuis exploiteert dat voldoet aan de voorwaarden in artikel 23, lid 7, van het organiek besluit bedoeld, wettelijk een bestendig mandaat uitoefent dat noodzakelijk is voor de vervulling van de verplichtingen waardoor de maatschappelijke bedrijvigheid tot uiting komt en

noodzakelijk in België «handelt» — en dit meer dan achttien dagen per jaar — tenzij deze uitoefening door een geval van overmacht geschorst werd of een einde genomen heeft ten gevolge van een ontslag, een afzetting of een overlijden, zonder dat er meer reden is om de plaats na te gaan van deze «studies, overpeinzingen en adviezen» of die van zijn verblijven en verplaatsingen dan om zich over het bestaan, de aard of de duur van zijn materiële prestaties te bekommeren, doordat door op de «voorwaarde van plaats» van de uitoefening van het beroep van de beheerders ter zake de valse criteria toe te passen in de hierboven aangeduide reden bedoeld en door dienvolgens aan aanlegger willekeurig, als voorwaarde van hun onderwerping en, dienvolgens, van de schuld van verweerster, het bewijs op te leggen dat gezegde beheerders, in de loop van de dienstjaren waarvoor de bijdragen en hun accessoria gevorderd waren, «in een of meer malen ten minste achttien dagen per jaar in België» waren «komen doorbrengen», het bestreden vonnis de in het middel bedoelde wetsbepalingen geschonden heeft:

Overwegende dat de wet van 10 juni 1937 tot uitbreiding van de kindertoeslagen tot de werkgevers en de niet-loontrekkenden een kaderwet is waardoor de wetgever aan de Koning uitgebreide machten heeft willen toekennen; dat zij, grondbeginselen vermeldende die de uitbreiding van de kinderbijslag tot de werkgevers en niet-loonarbeiders moeten beheersen, bij haar artikel 9, bepaalt dat om, onder billijke voorwaarden, het bij deze wet ingevoerd stelsel voor kindertoeslagen te regelen, de Koning, op de voordracht van de in Raad vergaderde ministers, de nodige maatregelen zal vaststellen;

Overwegende dat die wet, na bij haar artikel 1, de Koning gemachtigd te hebben, om, door het organiek koninklijk besluit waarvan sprake in artikel 9, de personen die een beroep uitoefenen of hebben uitgeoefend zonder door een dienstcontract te zijn gebonden, aan de wet te onderwerpen, in de laatste alinea van dit artikel 1 bepaalt dat het toepassingssterrein van deze wet overigens bij hetzelfde besluit nauwkeurig zal worden omschreven;

Overwegende dat de bewoordingen «nauwkeurig zal worden omschreven» in de loop van de voorbereidende werkzaamheden, zowel in de Kamer van Volksvertegenwoordigers als in de Senaat, werden uitgelegd als bedoelend dat de Koning de macht heeft om onder meer de draagwijdte van de bewoordingen «personen die een beroep uitoefenen» nader te bepalen en de nodige gelijkstellingen te bepalen;

Overwegende dat, door bij artikel 23 van het koninklijk besluit van 22 december 1938 te voorzien, enerzijds, dat de beheerders en de commissarissen van naamloze vennootschappen met de buiten dienstverband staande arbeiders worden gelijkgesteld en anderzijds dat dit artikel alleen de collectiviteiten betreft voor wie, op normale wijze, in België, krachtens een dienstcontract, minstens honderd dagen per jaar, naar rato van minstens twee uren per dag, wordt gewerkt of die er vertegenwoordigd zijn in de voorwaarden welke de tekst nader aanduidt, de Koning noodzakelijk aan de termen «personen die een beroep uitoefenen zonder door een dienstcontract te zijn gebonden» een zulkdanige betekenis gehecht heeft dat zij de natuurlijke personen, beheerders en commissarissen van naamloze vennootschappen behelzen, tegelijk als hij, betreffende de aldus bedoelde beroepen, de grenzen bepaalde van de territoriale toepassing van dit regiem van gezinsvergoedingen, door verwijzing naar de plaats waar, onder haar economisch en maat-

schappelijk aspect, normaal de bedrijvigheid uitoefend wordt welke de uitoefening uitmaakt van het beroep dat de onderwerping medebrengt aan de bepalingen van de wet en van het organiek koninklijk besluit;

Dat de Koning de perken van de hem toegekende machten niet te buiten gegaan is door enerzijds de beheerders en commissarissen van naamloze vennootschappen gelijk te stellen met personen die een beroep uitoefenen en door te verwijzen anderzijds naar de plaats waar de bedrijvigheid strekkende tot de verwezenlijking van het maatschappelijk voorwerp van de handelsvennootschap werkelijk uitoefend wordt, om de plaats van uitoefening van het beroep zowel van beheerder als van commissaris te bepalen; dat, daar zij, al is het collegiaal, volledig en bestendig, voor de duur van uitoefening van hun mandaat, de eerste het beheer en de tweede het toezicht en de controle van al de verrichtingen moeten verzekeren, de beheerders en commissarissen rechtstreeks aan de bedrijvigheid van de rechtspersoon deel hebben en dus hun beroep uitoefenen op de plaats waar deze rechtspersoon een zetel van verrichtingen heeft;

Waaruit volgt dat door de vordering van aanlegger te verwerpen om de in het middel becritiseerde redenen, de bestreden beslissing de door het middel aangeduide wetsbepalingen schendt;

Dat het middel dus gegrond is;

*Om die redenen :*

Verbreekt het bestreden vonnis, behalve in zover het aan aanlegger ervan akte geeft dat hij het geding herneemt in de plaats van de «Hulpcompensatiekas voor kinderbijslagen», het beroep ontvangt en de oorspronkelijke eis ontvankelijk verklaart;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt de verwerende vennootschap tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak, naar de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, zetelende in graad van beroep.

## RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 27 september 1963.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.

Auditeur : M. Remion.

Advocaat : Mr. A. Bodart.

2. Administratieve akten. — Geldigheid. — Motieven.

1. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Termijnen.

3. Raad van State. — Bevoegdheid. — Voorafgaand beroep.

1. Art. 4 van het B.R. dd. 23 aug. 1948 is altijd zo uitgelegd dat van individuele besluiten aan de betrokkenen kennis moet worden gegeven en dat het beroep tot nietigverklaring van die besluiten eerst zestig dagen na die kennisgeving verjaart, zelfs wanneer zoals terzake voordien een uittreksel uit het bestreden besluit in het Belgisch Staatsblad was bekendgemaakt.

Noch uit de tekst, noch uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 31 mei 1961 blijkt dat de

wetgever hetzij beperkingen zou hebben willen leggen op de door de artikelen 11 en 21 van de wet van 23 dec. 1946 aan de Koning opgedragen bevoegdheid tot het vaststellen van de termijnen voor het instellen van beroep voor de afdeling administratie of tot het regelen van de voor die afdeling te volgen procedure, hetzij de aanvangsdatum van de door de Koning vast te stellen verjaringstermijnen zou hebben willen wijzigen in deze bijzondere materie.

2. De intrekking van verzoekers aanstelling tot onderluitenant-dienstplichtige wegens morele of beroepsongeschiktheid is in de vormen gemotiveerd door het met redenen omkleed verslag van de Minister aan de Koning, hetwelk in het dossier berust als bijlage bij het bestreden besluit en de ten laste gelegde fout vermeldt. Verzoeker is ontvankelijk om, tot staving van het beroep tot nietigverklaring van het K.B. dat zijn aanstelling tot onderluitenant - dienstplichtige intrekt, het bestaan van de zware fout en de materiële juistheid van de bestanddelen ervan te betwisten, zelfs als hij geen bezwaar heeft tegen de reden waarom hem een militaire tuchtstraf is opgelegd.

3. Het bezwaar als bedoeld in art. 24 van het K.B. van 30 dec. 1959 betreffende de militaire tucht is geen beroep dat verplicht vóór het beroep bij de Raad van State zou moeten worden ingesteld tegen een tuchtmaatregel waarbij de aanstelling tot de graad van onderluitenant wegens zware beroepsfout wordt ingetrokken.

Brouwers t/ Belgische Staat (Minister van Landsverdediging).

Arrest n° 10.179.

Overwegende dat de tegenpartij betoogt dat het verzoekschrift niet ontvankelijk is ratione temporis omdat het ingediend is meer dan zestig dagen nadat op 26 oktober 1961 een uittreksel uit het bestreden besluit in het «Belgisch Staatsblad» was bekendgemaakt;

Overwegende dat het bestreden besluit aan verzoeker alleen ter kennis te gebracht door een nota van de commandant van de 1<sup>e</sup> Jachtwing, op 1 december 1961; dat verzoeker, zonder door de tegenpartij te worden tegengesproken, verklaart die ter post aangetekende nota pas op 3 december 1961 te hebben gekregen;

Overwegende dat volgens artikel 4 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 11 en 21 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, de in artikel 9 van die wet bedoelde beroepen verjaard zijn zestig dagen «nadat de bestreden akten, reglementen» of beslissingen werden bekendgemaakt of betekend»; dat dit artikel 4 altijd zo is uitgelegd dat van individuele besluiten aan de betrokkenen kennis moet worden gegeven en dat het beroep tot nietigverklaring voor die besluiten eerst zestig dagen na die kennisgeving verjaart; dat artikel 6, tweede lid, van de wet van 31 mei 1961 betreffende het gebruik der talen in wetgevingszaken, het opmaken, bekendmaken en inwerkingtreden van wetten en besluiten, waar het zegt «de besluiten worden verbindend zodra daarvan aan »belanghebbenden kennis is gegeven of vanaf de bekendmaking als deze voorafgaat», de betrokkenen de waarborg van een individuele kennisgeving van de hen persoonlijk betreffende besluiten niet ontnemt; dat noch uit de tekst, noch uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt, dat de wetgever van 1961



hetzij beperkingen zou hebben willen leggen op de door de artikelen 11 en 21 van de wet van 23 december 1946 aan de Koning opgedragen bevoegdheid tot het vaststellen van de termijnen voor het instellen van beroep voor de afdeling administratie of tot het regelen van de voor die afdeling te volgen procedure, hetzij de aanvangsdatum van de door de Koning vast te stellen verjaringstermijnen zou hebben willen wijzigen in deze bijzondere materie; dat de termijn van verjaring van het beroep tot nietigverklaring van het bestreden besluit dus eerst is ingegaan toen verzoeker de nota van 1 december 1961 ontving: dat het verzoekschrift ontvankelijk is;

Overwegende dat verzoeker in de eerste plaats betoogt dat het bestreden besluit in de vorm waarin het door de kolonel-vlieger, commandant van de 1<sup>e</sup> Jachtwing ter kennis is gebracht, niet met redenen omkleed is; dat hij er aan toevoegt dat artikel 5 van het koninklijk besluit van 25 september 1959 een met redenen omkleed verslag van de Minister voorschrijft;

Overwegende dat het origineel van het bestreden koninklijk besluit verwijst naar « Ons besluit van » 25 september 1959 betreffende het statuut der reserve-officieren en in het bijzonder artikel 5, § 2, en 2<sup>o</sup> »; dat dit 2<sup>o</sup> betrekking heeft op de morele en beroeps-ongeschiktheid, op welke grond de aanstelling tot onderluitenant-dienstplichtige alleen na een met redenen omkleed verslag van de Minister kan worden ingetrokken; dat dit verslag aan de Koning in het dossier als bijlage bij het bestreden besluit berust en vermeldt dat er zware fout vanwege verzoeker is geweest « niet » zozeer om het feit zelf maar omdat dit feit een » gebrek aan geweten en waardigheid bewijst »; dat het bestreden besluit, hetwelk niet los te maken is van het erbijgevoegde verslag, zodoende in de vormen genoegzaam gemotiveerd is; dat bovendien de omstandigheid dat het stuk waardoor de kennisgeving heeft plaatsgehad, geen toespeling maakt op de motieven van de intrekking van de aanstelling, verzoeker niet op een dwaalspoor heeft gebracht, noch bij hem onzekerheid heeft verwekt aangaande de feiten die tot grondslag voor de bestreden beslissing hebben gediend, aangezien hij zich in zijn verzoekschrift op de onjuistheid van die feiten beroept; dat het eerste middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoeker in de tweede plaats aanvoert, dat de feiten waarop de tegen hem genomen maatregel is gegrond, onjuist en verkeerd voorgesteld zijn en onvoldoende zijn om de ernst van die maatregel te wettigen; dat hij in zijn memorie van wederantwoord verklaart, het bestaan van de zware fout en de materiële juistheid van de bestanddelen ervan te bewijzen;

Overwegende dat, in strijd met wat de tegenpartij beweert, het tweede middel ontvankelijk is, ofschoon verzoeker geen bezwaar heeft gemaakt tegen de reden waarom hem op 30 januari 1961 een militaire tuchtstraf is opgelegd; dat immers het bezwaar als bedoeld in artikel 24 van het koninklijk besluit van 30 december 1959 betreffende de militaire tucht geen beroep is ingesteld tegen de tuchtmaatregel waarbij de aanstelling tot de graad van onderluitenant wegens zware beroepsfout wordt ingetrokken;

Overwegende dat verzoeker, wat de gegrondheid van het middel betreft, erkent het vliegveld vijftig minuten vóór het einde van zijn dienst te hebben verlaten, om een dringend garnizoensbezoek af te leggen; dat hij zich echter onder de gegeven omstandigheden en gelet op de ontvangen onderrichtingen en bevelen, gerechtigd achtte om op dat tijdstip afwezig te zijn; dat hij, wat

die onderrichtingen en bevelen betreft, doet gelden dat hij de geneeskunde in het burgerleven mocht beoefenen en dat hij als geneesheer-dienstplichtige, niet alleen in te staan had voor een vliegveld-dienst maar tevens voor een garnizoen-dienst die hem verplichtte de zieke militairen om de twee dagen opnieuw te onderzoeken, dat hij, wanneer hij, buiten de vluchten van dienst was, garnizoenbezoeken mocht afleggen, op voorwaarde evenwel dat hij telefonisch opgeroepen kon worden en zich binnen het half uur in de basis kon vervoegen, dat hij telefonisch op de hoogte werd gebracht van de opening van het vliegveld en de controlediensten de verzekering moest geven dat hij aanwezig was in de infirmerie; dat hij beweert, wat de toedracht van de zaak betreft, op 30 januari 1961 tijdens zijn ononderbroken aanwezigheid in de infirmerie, in tegenwoordigheid van korporaal Van Ende, hoegenaamd geen mededeling te hebben ontvangen waarbij de opening van het vliegveld voor vluchten werd gemeld, en er in zijn laatste memorie aan toevoegt dat op diezelfde dag pas om 12.20 uur een vliegtuig is opgestegen, dit is na zijn vertrek, zodat zijn aandacht niet gaande kon worden gemaakt terwijl hem ook niets was medegedeeld; dat hij tot staving van wat hij over de ontvangen onderrichtingen en bevelen beweert, een getuigschrift overlegt van een ander geneesheer die zijn legerdienst te Bevekom heeft gedaan en de Raad van State verzoekt onderzoeksmaatregelen te bevelen « over de wijze waarop ten tijde van » de feiten de dokter van dienst placht te worden ge- » waarschuwd en na te gaan of die maatregelen in het » onderhavig geval werden toegepast »;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt dat verzoekers tweede middel in feite faalt, dat het neerkomt op een blote bewering en een blote kritiek op de door de tuchtoverheid over de toedracht van het bestreden feit uitgebrachte beoordeling;

Overwegende dat de tegenpartij, nadat de in de zaak aangewezen auditeur haar gevraagd had een aantal bijkomende gegevens te verstrekken, een onderzoek ter plaatse heeft gelast; dat de geneesheer van dienst volgens de aldus verkregen inlichtingen, buiten de vluchten en wanneer het vliegveld gesloten was, een privé-bezoek mocht afleggen op voorwaarde dat hij onmiddellijk telefonisch kon worden opgeroepen; dat volgens de onderrichtingen een geneesheer tijdens de vluchten bestendig aanwezig moest zijn bij de telefoon in de infirmerie, deze alleen mocht verlaten om zich naar de plaats van een ongeval te begeven, tenzij hij door een ander geneesheer werd vervangen; dat de geneesheer van dienst na de vluchten vanwege de bevelhebber van de vlieggroep toestemming moest krijgen om de infirmerie te verlaten; dat verzoeker, volgens diezelfde inlichtingen, op de dag van de feiten alleen de vliegveld-dienst hoefde te verzekeren, terwijl de garnizoendienst werd verzekerd door een ander geneesheer die telefonisch thuis kon worden bereikt; dat verzoeker er niet onkundig kon van zijn, dat het vliegveld op die dag open was voor vluchten, aangezien het zonder geneesheer niet opengesteld had kunnen worden; dat de vermelding « Fire Crew O.K. » in het « logboek » van 30 januari 1960 bovendien zekerheid geeft dat de geneesheer van wacht in kennis werd gesteld van de opening van het vliegveld, wat door de verklaringen van korporaal Van Ende wordt bevestigd;

Overwegende dat, ondanks dit administratief onderzoek, nog enkele feiten moeten worden opgehelderd; dat immers de partijen enerzijds geen uitleg hebben verstrekt over sommige vermeldingen in het « logboek » van 30 januari 1961, dat anderzijds sommige verklaringen afgelegd door personen die tijdens het onderzoek werden gehoord, moeten worden verduidelijkt;

*Besluit :*

*Artikel 1.* — De debatten worden heropend.

*Artikel 2.* — De zaak wordt voor onderzoek verwezen, om uit te maken of verzoeker op 30 januari 1961 op enigerlei wijze in kennis werd gesteld van de opening van de vlieghaven en om inlichtingen in te winnen over de vermeldingen die op die datum zijn aangebracht in het « logboek ».

*Artikel 3.* — De Hr auditeur Remion wordt met de onderzoeksverrichtingen belast.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 4 februari 1963.

Voorzitter : M. De Walque.

Raadsheren : M.M. Bevernaege en Janssens.

Advokaat-generaal : M. Ely.

Advokaten : Mrs. Kickx en De Gezelle.

**Strafvordering. — Rechtstreekse dagvaarding door de gesubrogeerde verzekeraar als burgerlijke partij. — Ontvankelijkheid.**

*De wettelijk gesubrogeerde is gerechtigd om zich burin plaats van de oorspronkelijke schuldeiser de burgerlijke partij te stellen tegen de verdachte en om goeding van diens schade te vorderen; hij mag dit doen bij middel van een rechtstreekse dagvaarding. De termen van art. 182 S.V., waardoor aan de burgerlijke partij het recht wordt verleend door rechtstreekse dagvaarding de zaak aanhangig te maken, zijn algemeen, zodat tussen de verschillende soorten burgerlijke partijen geen onderscheid moet gemaakt worden.*

O.M. en Cools t/ Pardon en cs. en  
N.V. L'Urbaine t/ De Smul en Cools.

Overwegende dat de verdachte Pardon Leon en de rechtstreekse gedaagde De Smul Daniel, alhoewel beoordeelbaar gedagvaard, verstek laten gaan;

Overwegende dat de beroepen en het wederberoep van de burgerlijke partij Cools tijdig zijn en verder regelmatig;

1. *Omtrent de ontvankelijkheid van de rechtstreekse dagvaarding :*

Overwegende dat de N.V. L'Urbaine als verzekeraar-omnium haar verzekerde heeft vergoed voor de schade aan de wagen;

dat ingevolge art. 22 van de wet van 11 juni 1874 voornoemde verzekeringsmaatschappij wettelijk is gesubrogeerd in de rechten van haar vergoede verzekerde de N.V. Frisko;

Overwegende dat de wettelijk gesubrogeerde gerechtigd is om zich B.P. te stellen tegen de dader en om, in plaats van de oorspronkelijke schuldeiser, de vergoeding te eisen van de schade die aan deze laatste werd veroorzaakt (zie o.m. Cass. 22 september 1958, Pas. 1959, blz. 74);

Overwegende dat art. 182 van het wetboek van strafvordering het vermogen rechtstreeks te dagvaarden toekent aan « de burgerlijke partij » zonder enig soort burgerlijke partijen te weren;

Overwegende dat de rechtstreekse dagvaarding door de gesubrogeerde partij, in onderhavig geval, de N.V. L'Urbaine, om in plaats van de oorspronkelijke schuldeiseres, de N.V. Frisko, de vergoeding te eisen van de schade die aan laatstgenoemde werd veroorzaakt, derhalve ontvankelijk is (Gent, 31 oktober 1957, R.G.A.R. n° 6019; Luik, 8 februari 1935, Rev. Dr. Pén. 1935, blz. 1194; Garraud, Proc. Pén. I, blz. 302, n° 134, bijz. voetn. 5; Collignon & Closon, Citation Directe..., blz. 87; Monette, Devillé & André, Ass. Terr. II, n° 425, blz. 85; Nouvelles, Procéd. Pén., I, Action Pub. et Civile, n° 199 en 201);

Overwegende dat het veelal aangehaalde arrest van het Hof van Cassatie dd. 15 april 1940 (Pas. 123) de boven uiteengezette stelling niet tegensprekt maar eenvoudig aan de gesubrogeerde partij verbiedt een gans andere vordering die volkomen los zou staan van de aanspraken van de oorspronkelijke schuldeiser in te leiden; dat het arrest van het Hof van Luik, dd. 25 november 1933 (Pas. 1934, II, 142) juist vaststelt dat de eiser op rechtstreekse dagvaarding in het concrete geval geen subrogatie bewijst, terwijl precies in het latere arrest van 8 februari 1935 (Rev. Dr. Pén. 1935, blz. 1194) tussen dezelfde partijen maar ditmaal op grond van de subrogatie de rechtstreekse dagvaarding wél werd ontvangen;

2. *Op strafrechtelijk gebied :*

Overwegende dat de remsporen nagelaten door de vrachtwagen met aanhangwagen bewezen, dat deze laatste rechts inhaalde; dat deze sporen gevoegd bij de stand van de vrachtwagen met aanhangwagen na de aanrijding bewijzen dat met deze voertuigen een plots ontwijkingsmanoeuvre van uiterst rechts naar links werd uitgevoerd en dat geen inhaling aan de linkerzijde van de in te halen wagen werd betracht;

Overwegende dat het dus fout was vanwege Pardon plots het middenvak te verlaten en de weg van de rechts inhalende vrachtwagen te gaan afsnijden;

Overwegende dat allerlei beschouwingen omtrent de chronologie en betekenis van geluidsignalen en gebaren niet tegen de bovenvermelde vaststellingen en gevolgtrekkingen kunnen opwegen;

Overwegende dat de eerste rechter een rechtmatige straf heeft toegepast;

3. *Op burgerlijk gebied :*

Overwegende dat de eerste rechter om motieven die het Hof overneemt, de schade geleden door de partij Cools juist heeft geraamd;

Overwegende dat de Rechtbank niet bevoegd is om te oordelen over de eis van de partij de N.V. L'Urbaine;

*Op deze gronden :*

Het Hof, rechtdoende bij verstek ten aanzien van de verdachte Pardon Leon en de rechtstreeks gedaagde De Smul Daniel, en op tegenspraak ten aanzien van de overige partijen;

Gelet op de wetbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en bovendien op artt. 187, 191, 211 en 215 van het Wetboek van Strafvordering, en art. 24 der Wet van 15 juni 1935, al deze wetbepalingen door de heer voorzitter op deze terechtzitting aangeduid;

Alle andere conclusiën verwerpend;

Verklaart de beroepen ontvankelijk;

Bevestigt het aangevochten vonnis waar het geoordeeld heeft over de eis van het O.M. tegen Pardon en

de N.V. Frisko alsook over de eis van de B.P. Cools tegen de twee voornoemde partijen, mits deze enkele wijziging dat ze solidair gehouden zijn tot de schadevergoeding;

Verwijst verdachte Pardon Leon en de burgerlijk verantwoordelijke partij de N.V. Frisko solidair in de kosten van beroep;

Doet het aangevochten vonnis voor het overige teniet;

Verklaart de rechtstreekse dagvaarding en de burgerlijke partijstelling van de N.V. L'Urbaine ontvanke-lijk en evokerend;

Spreekt de rechtstreekse gedaagde De Smul Daniel vrij, zonder kosten;

Stelt Cools Marcel als burgerlijk aansprakelijke partij, buiten zaak eveneens zonder kosten;

Verklaart zich onbevoegd om te oordelen over de eis van de B.P. de N.V. L'Urbaine;

Verwijst de N.V. L'Urbaine in de kosten van de beide aanleggen aan haar zijde gevallen.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 24 september 1963.

Voorzitter : M. Van den Berghe.

Referendaris : M. G. Beckers.

Advokaten : Mrs. Kegels, loco Vaes en Lilar.

1. Bevoegdheid van de rechter in kortgeding m.b.t. de benoeming van deskundigen met opdracht de staat van ingescheepte en nog in te schepen koopwaren te beschrijven. — Geen opdracht aan de deskundige om het gemotiveerd-zijn van clauses van voorbehoud in scheepsdokumenten te onderzoeken.

2. Zeevervoer. — De kapitein beslist alleen over de wenselijkheid of noodzakelijkheid clauses in de scheepsdokumenten in te lassen.

1. De voorzitter in kortgeding is bevoegd om een deskundige te benoemen met opdracht de staat van de ingeladen en nog in te laden koopwaar te beschrijven. Hij is echter niet bevoegd om de deskundige te belasten met een onderzoek omtrent het al dan niet volgens de goede gebruiken ter zee gemotiveerd zijn van clauses van voorbehoud, die de kapitein in de scheepsdokumenten zou wensen in te lassen.

2. De kapitein beslist alleen en onder zijn verantwoordelijkheid over de wenselijkheid of de noodzakelijkheid clauses in de scheepsdokumenten in te lassen.

Van Meerbeeck & C<sup>o</sup> t./ Kapitein Giokas.

Gezien de geregistreerde dagvaarding op 24 september 1963 betekend;

Aangezien partijen akkoord gaan dat de kapitein van een schip zelf beslist over de gepastheid of noodzakelijkheid clauses in te lassen in de scheepsdokumenten : dat dit onder zijn uitsluitelijke bevoegdheid en vooral verantwoordelijkheid valt;

Aangezien ter vrijwaring van de rechten van één of ander der partijen, steeds een beschrijving door deskundige van de staat der goederen op het ogenblik van de inlading mag aangevraagd worden; dat zulks een voorlopige en voorbehoudende maatregel uitmaakt, te meer dat zulke maatregel bevolen wordt onder voorbehoud van alle rechten hoegenaamd van partijen;

Aangezien ter zake de aanstelling van een zeedes-

kundige dus kan aangevraagd en ingewilligd worden om de staat van de geladen en nog te laden koopwaar te beschrijven, onder voorbehoud van alle rechten hoegenaamd van partijen;

Aangezien de eis nochtans ongegrond is, strekkende tot het horen zeggen door de zee-expert welke clauses van voorbehoud, die de kapitein zou wensen in de scheepsdokumenten in te lassen, volgens de goede gebruiken ter zee gemotiveerd mogen zijn;

Aangezien zulks de bevoegdheid van de Heer Voorzitter zetelend in kortgeding overschrijdt; dat het niet behoort aan de Voorzitter zetelend in kortgeding als zending te geven aan een deskundige te zeggen in welke voorwaarden werken of handelingen zouden dienen uitgevoerd te worden volgens de overeenkomsten of de gebruiken;

Aangezien inderdaad het niet hoogdringend is zulkdanig advies te bekomen van een deskundige en de Voorzitter zetelend in kortgeding er slechts het nut van zou kunnen erkennen met zich over te leveren aan een beoordeling van de overeenkomsten of verantwoordelijkheden der partijen die de beoordeling van de zaak ten gronde zou kunnen benadelen;

Aangezien tevens een deskundige niet kan gelast worden de contractuele verhoudingen tussen partijen te beoordelen en aan een expert in kortgeding niet de zending kan opgedragen worden de draagkracht en de verklaring van wederzijdse verbintenissen te bepalen;

Om deze redenen :

Melding makend dat de beschikkingen van artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 in acht genomen werden;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaren de eis ontvankelijk en gegrond voor wat betreft de aanstelling van een zee-expert met zending de staat van de goederen te beschrijven bij de inlading;

Stellen dienvolgens aan in hoedanigheid van deskundige, onder voorbehoud van de wederzijdse rechten van partijen, de Heer Aspeslagh, zee-expert, Falconplein 18, te Antwerpen, met opdracht : in een omstandig beredeneerd en bij de neerlegging onder eed te bevestigen verslag : uitsluitelijk de staat te beschrijven van de reeds ingeladen en nog in te laden koopwaar;

Verklaren Ons onbevoegd om over het overige van de aanvraag en de aan de deskundige toe te vertrouwen zending te beslissen bij gemis aan hoogdringendheid;

Behouden de kosten voor;

Verklaren Ons bevelschrift uitvoerbaar niettegenstaande beroep en zonder zekerheidstelling.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

# RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Kortgeding — 30 september 1963.

Voorzitter : M. Goris.

Referendaris : M. Beckers.

Advokaten : Mrs. Vaes en Lilar.

1. Zeevervoer. — Beschrijving in cognossementen van de uiterlijke staat en gesteldheid der goederen in strijd met de werkelijkheid. — De kapitein, die dit doet of verlangt, handelt in strijd met de dwingende voorschriften van art. 91, par. III, 2° boek Wetboek van Koophandel en met de artt. 1134 en 1135 B.W. en begaat een feitelijkheid.

2. Bevoegdheid van de rechter in kortgeding. — Feitelijke. — Geschil over materiële vaststellingen bij de inlading van goederen.

1. Een bepaling in de charterpartij voorziet dat de agent in de ladingshaven cognossementen mag afgeven in overeenstemming met de «mate's receipt» en de hierin voorkomende aanmerkingen van de eerste officier; uit een tegensprekelijk gehouden expertise blijkt dat de in de ontvangstbewijzen opgenomen vermeldingen — o.m. «rusty, wet before shipment» — niet juist en oprecht de uiterlijke staat en de uiterlijke gesteldheid van de goederen (art. 91, par. III, 3° C, 2e Boek, W.v.Kpl.) weergeven; de kapitein eist niettemin van de agent, dat hij slechts cognossementen zou afgeven, waarin de uiterlijke staat en gesteldheid volgens de in strijd met de werkelijkheid in de ontvangstbewijzen opgenomen vermeldingen zouden worden vermeld.

De kapitein handelt aldus in strijd met de dwingende voorschriften van art. 91, par. III van het tweede boek van het wetboek van koophandel en met de artt. 1134 en 1135 B.W. en begaat een feitelijkheid.

2. De voorzitter in kortgeding is bevoegd om over een feitelijkheid te beslissen.

Een feitelijkheid is de klaarblijkende onrechtmatige schending van een recht. Het essentiële kenmerk van een feitelijkheid is haar klaarblijkend onrechtmatig karakter, waardoor op een recht of op een verplichting inbreuk wordt gepleegd.

Betwistingen over materiële vaststellingen bij de inlading van voor vervoer in ontvangst genomen goederen behoren tot de bevoegdheid van de rechter in kortgeding.

N.V. Agence Générale Maritime Edm. Van Meerbeeck t./ Kapitein Jiokas.

Gezien de geregistreerde dagvaarding op 27 september 1963 betekend;

Aangezien de eis strekt : 1) te horen zeggen voor recht dat verweerder een feitelijkheid begaat wanneer hij aanlegster wil verplichten cognossementen te ondertekenen behelzende opmerkingen die volgens de aanduiding van de gerechtelijke deskundige niet met de werkelijkheid overeenstemmen;

2) te horen bevelen dat verweerder onmiddellijk een einde zal moeten stellen aan deze feitelijkheid en dienvolgens aanlegster opdracht zal moeten geven de cognossementen te ondertekenen met wat betreft de conditionering, de vermeldingen aangeduid door de gerechtelijke deskundige, de heer Ghys;

3) en voor het geval verweerder aan deze verplichting niet binnen de 3 uur na het vellen van het bevelschrift

gevolg zou gegeven hebben aanlegster van nu af en voor alsdan te horen machtigen al de cognossementen in verband met al de aan boord van ss. Asian ingeschepte koopwaar geldig te ondertekenen, met inlading, ten titel van opmerkingen in verband met de conditionering, van de clausules in het verslag van de gerechtelijke deskundige Ghys ingelast;

Gezien het bevelschrift uitgesproken door de heer Voorzitter dezer Rechtbank zetelend in kortgeding op 24 september 1963;

Aangezien door dit bevelschrift beslist werd dat de kapitein van een schip zelf beslist over de gepastheid of noodzakelijkheid clausules in te lassen in scheepsdokumenten en dit onder zijn uitsluitelijke bevoegdheid en vooral verantwoordelijkheid valt : dat de rechtsleer en de rechtspraak oordelen dat het initiatief desaan gaande hem toebehoort;

Aangezien tevens dit bevelschrift een zee-expert heeft aangesteld met zending uitsluitelijk de staat van de goederen te beschrijven bij de inlading, van de reeds ingeladen goederen en nog in te laden goederen;

Aangezien de zee-expert, Kapitein Ghys, zijn zending volbracht heeft en meerdere tegensprekelijke verslagen heeft uitgebracht, zijn vaststellingen gedaan zijnde in bijzijn van al de betrokken partijen nl. de heer Sparks, optredend voor het schip, Kapitein Jiokas, gezagvoerder van het schip, de heer Nicolaïdes, agent van het schip, de heer Truys, hoofdmarkeerder van de Hesse Natie, de heer Baekelandt van de Firma N.V. Van Meerbeeck, de heer Baetens van de firma Xan Kruchten & Co, verzender;

dat het schip ingeschreven is in een P. & I. Club waarvan de vertegenwoordiger de firma Langlois is;

Aangezien uit de verslagen opgemaakt door de zee-expert voortspruit, dat de kapitein in de scheepsdokumenten een beschrijving van de goederen wil inlassen die niet overeenstemt met de werkelijkheid en de werkelijke uiterlijke staat en de uiterlijke gesteldheid van de ontvangen goederen niet met juistheid en oprechtheid weergeeft;

dat inderdaad de vermeldingen voorkomende op de mate's receipts gewag maken van goederen «rusty, wet before shipment» en dergelijke als wanneer zulks het geval niet is en de deskundige op tegenstrijdig onderzoek in bijzijn van al de partijen, de juiste uiterlijke staat en uiterlijke gesteldheid der goederen weergeeft, met het gevolg dat de kapitein, verweerder, aanlegster wil verplichten cognossementen te tekenen die op onjuiste wijze en niet oprecht de uiterlijke staat en uiterlijke gesteldheid der goederen weergeven;

Aangezien desaan gaande art. 40 van de charter party bepaalt dat de kapitein toelating geeft aan de agenten bij de aankomst van het schip in de ladingshaven de cognossementen te rekenen indien de bevrachters zulks wensen en inderdaad op 26 september 1963 de kapitein bij toepassing van dit art. 40 van de charter party, de toelating verleend heeft aan aanlegster de cognossementen te tekenen, doch met dien verstande, dat deze cognossementen in overeenstemming moeten zijn met de mate's receipts en met de opmerkingen van de eerste officier er op voorkomende, en dewelke zoals reeds hoger gezegd door de zee-expert gerechtelijk aangesteld en na tegensprekelijk onderzoek als zijnde onjuist bevonden werden en niet overeenstemmend met de werkelijke uiterlijke staat en gesteldheid van de goederen;

Aangezien door alzo te handelen de kapitein een feitelijkheid begaat waaraan een einde dient gesteld te worden;

Aangezien inderdaad de verplichtingen desbetreffend

van de kapitein vallen onder toepassing van art. 91 par. III, 3° van de Zeevaartwet, bepalende dat « Na de goederen ontvangen en aangenomen te hebben, moet de vervoerder, of de kapitein, of de agent van de vervoerder, op verlangen van de inlader, aan deze een *cognossement* afleveren, dat o.m. vermeldt... c) de uiterlijke staat en de uiterlijke gesteldheid van de goederen »;

Aangezien deze bepaling van art. 91 par. III 3° van de Zeevaartwet dient in verband gesteld te worden: 1° met art. 1134 van het Burgerlijk Wetboek bepalende dat de wettelijk gesloten overeenkomsten moeten uitgevoerd worden te goeder trouw;

2° met art. 1135 van het Burgerlijk Wetboek bepalende dat overeenkomsten verbinden niet alleen tot hetgeen daarin is uitgedrukt maar ook tot al de gevolgen die door de billijkheid het gebruik of de wet aan de verbintenissen volgens haar aard worden toegekend;

3° met art. 91 par. III der Zeevaartwet bepalende als algemene regel in haar 1° dat de vervoerder gehouden is vóór en bij de aanvang van de reis behoorlijk zorg te dragen voor de uitoefening door hem van zijn verplichtingen hetgeen de bevestiging is van de goede trouw die aan de uitvoering van alle verbintenissen en overeenkomsten verbonden is;

4° met art. 91 par. III 5° van de Zeevaartwet bepalende dat de inlader wordt geacht op het ogenblik van de inlading ten behoeve van de vervoerder in te staan voor de juistheid van door hem opgegeven merken, getallen, hoeveelheid en gewicht, en de inlader zal de vervoerder schadeloos stellen voor alle verliezen, schaden en kosten, welke mochten voortvloeien uit of het gevolg zijn van onjuistheden in de opgave van deze bijzonderheden. Het recht van de vervoerder op dergelijke schadeloosstelling beperkt in genen dele zijn aansprakelijkheid en zijn verbintenissen, zoals zij uit de vervoerovereenkomst voortvloeien tegenover elk andere persoon dan de inlader;

5° met art. 91 par. III 8° van de Zeevaartwet bepalende dat iedere clause, beding of overeenkomst in een vervoerovereenkomst waardoor de vervoerder of het schip wordt ontheven van aansprakelijkheid voor verlies of beschadiging van of met betrekking tot goederen voortvloeiende uit nalatigheid, schuld of tekortkoming in het voldoen aan de verplichtingen en het nakomen der verbintenissen in deze paragraaf voorzien of waardoor deze aansprakelijkheid mocht worden verminderd op andere wijze dan in dit artikel is voorzien zal van nul en gener waarde zijn en generlei affecten sorteren;

Aangezien art. 91 par. III, 5° en 8° alle bepalingen zijn die de goede trouw in de vervulling van de verplichtingen bij het opmaken van een *cognossement* als grondslag hebben;

Aangezien het niet kan weerlegd worden dat zulke bepalingen gebiedend zijn en dat, om aan het *cognossement* zijn volledige waarde te geven als een in omloop zijnde titel, het noodzakelijk is dat de belanghebbende derde personen in staat moeten zijn zich een juist denkbeeld te geven van de koopwaar die door dit *cognossement* vertegenwoordigd is en wel op het eenvoudig nazicht van dit document; dat trouwens art. 91 par. III 8° iedere afwijkende clause aan de plichten en verplichtingen voorgeschreven door art. 91 par. III in zijn geheel bestempelt als van nul en generlei waarde en hieraan generlei effect toekent; welnu de verplichtingen betreffende het *cognossement* komen voor in het par. III van art. 91 der Zeevaartwet en zijn bijgevolg van openbare orde;

Aangezien het evenmin kan weerlegd worden dat het

*cognossement* de spil is van al de verhandelingen inzake documentair krediet om reden dat, gezien juist het geloof dat gehecht is aan de aanduidingen van gewicht, getal, goede staat en uiterlijke gesteldheid van de goederen die erin vermeld zijn, de banken, verzekeraars, kopers en/of andere handelaars de ermede betrekking hebbende facturen betalen, om reden dat zij een volstrekt vertrouwen hechten aan deze plechtige vermeldingen op het *cognossement* bevestigd onder de dubbele handtekening van de kapitein en de inlader; dat zoals vermeld in de *Revue de la Banque*, 1962 n° 4, blz. 446: « le *cognossement* n'est pas un simple titre de transport, mais un document représentatif d'une marchandise, d'une qualité, d'une quantité, d'un état au moins apparent, nettement déterminés. Qu'en effet, le caractère descriptif du *cognossement* en est un élément essentiel souligné dans la convention de Bruxelles de 1924 en qu'ainsi c'est la marchandise telle qu'elle est décrite sur le *cognossement* qui doit être délivrée au réceptonnaire. Qu'en effet, le *cognossement* est l'une des sûretés spéciales d'une valeur déterminante dont a besoin le commerce maritime dans lequel les parties contractantes sont éloignées les unes des autres »;

Aangezien hieruit dient afgeleid te worden dat de bepalingen van art. 91 par. III van de Zeevaartwet, om reden van de aard zelf van het *cognossement* als weergevende de titel van de koopwaar moeten aangezien worden als een gebiedende regel van openbaar recht en als dusdanig niet vatbaar zijn voor afwijkingen;

Aangezien bijgevolg de kapitein niet willekeurig, lichtzinnig of vluchtig, clauses kan inlassen in het *cognossement*, om zo te zeggen als stijlclauses: hij zal in elk geval zich moeten verrechtvaardigen op het ogenblik zelf en de wet legt hem een redelijke verplichting op (art. 91, par. III, 1°) behoorlijk zorg te dragen, na te zien en te beoordelen vooraleer een beslissing te nemen (art. 1134, 1135 B.W.B.);

Aangezien ten andere in geval van betwisting tussen vervoerder en inlader het in de ladingshaven is en niet elders dat de moeilijkheden van opstelling van het *cognossement* dienen opgelost te worden: het is in de ladingshaven dat het *cognossement* gevestigd wordt met al zijn modaliteiten van opstelling; het is in de ladingshaven dat het debat over de clauses of reserves tussen vervoerder en inlader dienen uitgevochten te worden want de derde drager ter bestemming zou niet ontvankelijk zijn terug de gepastheid van de clauses en/of reserves voorkomende op het *cognossement* als verworven en afdoend moet aanzien;

Aangezien het dan ook verboden is aan de vervoerder zijn verantwoordelijkheid rechtstreeks of onrechtstreeks te ontwijken, te verminderen of te verzachten op straffe van volstreekte nietigheid; dat inderdaad de rechten van de derde drager van het *cognossement*, zoals zij uit de wet voortspuiten, onaantastbaar zijn en elke overeenkomst of handeling desbetreffend tegenstrijdig is met de openbare orde;

Aangezien het opzet van verweerder de verplichting op te leggen aan aanlegster *cognossesmenten* te ondertekenen inhoudende clauses en/of reserves die de juiste uiterlijke staat en uiterlijke gesteldheid van de koopwaar niet weergeven, een feitelijkheid uitmaakt;

dat het inderdaad bewezen is door het deskundig onderzoek van de zee-expert dat de vermeldingen aangebracht op de mate's receipts onjuist zijn en niet met de werkelijkheid overeenstemmen;

dat een feitelijkheid een klaarblijkend onrechtmatige schending is van een recht en het essentieel karakter van een feitelijkheid haar klaarblijkend onrechtmatig karakter is;

dat een onrechtmatige handeling essentieel een feitelijkheid is omdat zij inbreuk maakt op een recht en/of een verplichting;

Aangezien het opzet van verweerder een feitelijkheid uitmaakt om reden dat:

1° de clausules of reserves opgedrongen door de kapitein in het cognossement, niet met de werkelijkheid overeenstemmen;

2° de niet oprechtheid of de valsheid van de vermeldingen voorkomende in het cognossement een bedrog uitmaken ten overstaan van de partijen zelf en van de derde dragers van het cognossement; elke valse opgave van de staat der goederen is evenzeer bedrieglijk als elke overdrijving van de hoeveelheid;

3° deze clausules of reserves in het cognossement in tegenstrijd zijn met het vertrouwen dat verbonden is aan al de verhandelingen betreffende het documentair krediet en een cognossement also opgesteld aanleiding kan geven tot grote en nadelige misbruiken ten overstaan van andere derden zoals bankiers, verzekeraars, kopers, enz. en het trouwens niet betwist wordt door beide partijen dat zulke misbruiken in de zeehandel bestaan;

4° dat, de kwade trouw bij ondertekening van zulk cognossement klaarblijkelijk zou bestaan in hoofde van al de betrokken partijen bij de opstelling van dit cognossement;

5° dat zulke reserves of clausules voorkomende in het cognossement, de bewijskracht van het cognossement zouden omwerpen ten nadele van de drager van het cognossement;

6° dat zij de wettelijke verantwoordelijkheid van de kapitein zouden ontwijken, verminderen en verzachten en de bewijslast zouden verplaatsen in omstandigheden en voorwaarden die niet voorkomen in de wet;

7° dat de inlassing van zulke reserves of clausules in het cognossement die niet de werkelijke uiterlijke staat en uiterlijke gesteldheid van de koopwaar weergeven een ongeoorloofde daad is;

Aangezien inderdaad het ongeoorloofd karakter van zulke daad voortspruit uit:

a) de tegenstrijdigheid van zulke clausules of reserves in het cognossement vermeld niet alleenlijk met de goede handelsgebruiken maar ook met art. 91 par. III 3° van de Zeevaartwet die de verplichting oplegt aan de vervoerder in het cognossement de uiterlijke staat en uiterlijke gesteldheid der goederen te beschrijven;

b) de tegenstrijdigheid van zulke reserves en clausules met art. 91 par. III 1° van de Zeevaartwet die de kapitein oplegt behoorlijk zorg te dragen voor de uitvoering van de verplichtingen hem opgelegd door art. 91 par. III in zijn geheel;

c) een werkelijk bedrog, een oneigenlijk misdrijf uitmaakt dat vreemd is aan het vervoercontract en bijgevolg de verantwoordelijkheid met zich meesleept van de kapitein en van de rederij;

Aangezien uit dit alles voortspruit dat de reserves en/of clausules die de kapitein in het cognossement ter ondertekening oplegt aan aanlegster nietig zijn want niet in overeenstemming met de werkelijke staat en uiterlijke gesteldheid der goederen zoals vastgesteld door de zee-expert, gerechtelijk aangesteld op grond van art. 91 par. III 8° van de Zeevaartwet en van hun ongeoorloofd karakter;

Aangezien bijgevolg de Voorzitter dezer Rechtbank, zetelend in kortgeding, bevoegd is om over de door de kapitein gepleegde feitelijkheid te beslissen;

Aangezien inderdaad de wanuitvoering door de kapitein van een wettelijke verplichting hem opgelegd, een toestand schept die in tegenstrijd is met de wettelijke en contractuele vastgestelde verhoudingen tussen partijen en de onrechtmatigheid ervan scherp genoeg afgetekend is om een onmiddellijke voorziening te wettingen;

Aangezien de Voorzitter dezer Rechtbank zetelend in kortgeding eveneens bevoegd is om reden dat de betwisting tussen partijen enkel en alleen aanbelangt de materiële vaststelling van de ontvangst der goederen bij de inlading voor het vervoer zelf en niet het cognossement als dusdanig dekt noch de eventuele betwistingen ten gronde waaraan het aanleiding zou kunnen geven;

Aangezien de houding en het standpunt van de Antwerpse maritieme zakenwereld ten overstaan van de waarborgbrieven afgeleverd bij het opmaken van een onrechtmatig clean cognossement voldoende bekend zijn en a contrario dezelfde opmerkingen kunnen aangehaald worden desgevallend bij het opmaken van een onrechtmatig geclausureerd cognossement;

*Om deze redenen,*

Melding makend dat de beschikkingen van artikel 2 van de Wet van 15 juni 1935 in acht genomen werden;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend, verklaren de eis ontvankelijk in hoofde van aanlegster op grond van de bepaling voorkomende in art. 40 van de Charter party;

Verklaren de eis ontvankelijk en gegrond;

Zeggen bijgevolg voor recht dat verweerder een feitelijkheid begaat wanneer hij aanlegster wil verplichten cognossementen te ondertekenen behelzende opmerkingen die volgens de aanduiding van de gerechtelijke deskundige niet met de werkelijkheid overeenstemmen;

Bevelen dienvolgens dat verweerder onmiddellijk een einde zal moeten stellen aan deze feitelijkheid en dienvolgens aanlegster opdracht zal moeten geven de cognossementen te ondertekenen met wat betreft de conditionering, de vermeldingen aangeduid door de gerechtelijke deskundige, de heer Ghys;

En voor het geval verweerder niet binnen de drie uur na het vellen van huidige bevelschrift gevolg zal gegeven hebben aan deze verplichting, aanlegster van nu af en voor alsdan zal gemachtigd zijn al de cognossementen in verband met al de aan boord van ss. Asian ingescheepte koopwaar geldig te ondertekenen, met inlassing, ten titel van opmerkingen in verband met de conditionering, van de clausules in het verslag van de gerechtelijke deskundige Ghys ingelast;

Veroordelen verweerder tot de kosten van het geding;

Verklaren Ons bevelschrift, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande beroep en zonder zekerheidstelling.

---

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

---



## BIBLIOGRAPHIE

## Nederland

- Bloembergen E.*, Modern commissariaat. Alphen aan den Rijn. N. Samson.
- Blom Th. A. J.* Veilig in het verkeer. Een duidelijke verklaring van de verkeersregels voor alle weggebruikers. Amsterdam, Elsevier.
- Burgerlijk Wetboek.* Met verwijzing naar betreffende wetsbepalingen, bijlagen en alfabetische registers. Verzorgd en bew. door G.J.L. Neesink, onder toezicht van J.M. Polak. 1963, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink.
- Cohen Jehoram H.* Goodwillrecht. Deventer E.E. Kluwer.
- Drees Jr. W.* Inkomensverdeling en overheidsuitgaven. Inaug. rede, Haarlem F. Bohn.
- Haersolte R.A.V. van,* Inleiding tot het Nederlandse staatsrecht. Zwolle W.E.J. Tjeenk Willink.
- Handelingen van de Vereniging voor wijsbegeerte des rechts.* Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink. (tweede gedeelte). Verslag van de vergadering gehouden op 15 december 1962 te 's Gravenhage over de waarde van de grondwet.
- 's Jacob E.H. en J.C. Somer,* De onderlinge verhouding van wettelijke voorschriften, van verschillende wetgevers afkomstig. Preadviezen uitgebracht voor de algemene vergadering op 27 september 1963. Haarlem H.D. Tjeenk Willink & Zoon.
- Kunst A.J.M.,* Europees rechtsleven in Erasmus' tijd, Inaug. rede, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink.
- Leemans W. F. en W. M. J. C. Phaf,* Figuren als opdracht, machtiging en opdracht met betrekking tot bestuursbevoegdheden. Verslag van de algemene vergadering gehouden te Utrecht op 28 september 1962 ter behandeling van de pre-adviezen. Haarlem. H. D. Tjeenk Willink & Zoon.
- Offerhaus J.,* Aanpassing in het internationaal privaatrecht. Amsterdam, Noord-Hollandische U.M. Mededelingen der Koninklijke Nederlandse akademie van wetenschappen, afd. letterkunde.
- Schadee H.,* Het schip en zijn schulden. Inaug.rede. Zwolle W.E. J. Tjeenk Willink.
- Stenografisch verslag van de bespreking in de vergadering van 18 mei 1963 van de preadviezen betreffende de fiscale betekenis van valutaverschijnselen,* Alphen aan den Rijn. N. Samsom.
- Zeven P.A.* Ziektekostenverzekering. Amsterdam. H. De Bussy. De Bussy's verzekeringsreeks.
- Zevenbergen Chr.* Teksten ten gebuik bij de studie van het Romeinse recht. Utrecht, H. de Vroede.  
1. Inleiding, algemeen deel, burgerlijk procesrecht en zakenrecht. 2e dr.

## Frankrijk

- Aslaoui O.* Les Conclusions et leurs modifications en procédure judiciaire internationale. Minard.
- Auby J. M. et Ducos-Ader R.* Droit public. Droit administratif et droit constitutionnel. 2<sup>e</sup> édit. Sirey.
- Belin-Milleron J.,* La Conscience contemporaine et ses problèmes devant les faits. Minard.
- Bercher J.* Approche systématique de l'ancien droit privé vaudois (888-1250). Minard.
- Blum C.* La Restitution des objets placés sous main de justice. Libr. Techniques.
- Castanos S.* Les Nouveaux Principes du fonctionnalisme dans la C.E.C.A. Pédone A.

- Castanos S.* Les Rapports de la volonté dans les traités-lois et les traités-contrats. Pédone.
- Droit 1e,* Les sciences économiques et politiques. Etudes et Carrières. Avenirs.
- Dwerverger M.,* Droit public, 3<sup>e</sup> édit. Presses univ. de France.
- Elbialy F.,* La Société financière internationale et le développement capitaliste des pays sous-développés. Minard.
- Laubadère A. de,* Droit administratif spécial. 2<sup>e</sup> édit. Presses Univ. de France.
- Lecomte E.,* Les Sociétés d'aménagement foncier et d'établissement rural. Libr. Techniques.
- Le Gueut J. et Marin A.,* Expertise médicojudiciaire. Masson.
- Lemeunier F.* Principes et pratiques du droit civil. J. Delmas.
- Reuter P.* Institutions internationales. 4<sup>e</sup> édit. Presses Univers. de France.
- Salomon R.* Les Réfugiés. Presses Univ. de France.
- Schmidt J. et Sizaire D.,* La Réforme de la fiscalité immobilière, Loi du 15 mars 1963. Edit. de Narvarre.
- Sidjanski D. et Castanos S.,* Stéréométrie juridique. Nouvel Essai de classification des droits. A. Pédone.

## Engeland

- Archer P.* The Queen's Courts. Penguin.
- Ash P.* Willing, to Purchase. A Study in Contract. Temple.
- Bardens D.,* Famous Cases of Norman Birkett. Hale.
- Borrie G. & A. L. Diamond,* The Consumer, Society and the Law. Penguin.
- Clerk J. F. & W. H. B. Lindsell,* The Law of Torts. 2nd Suppt. Sweet & M.
- Comparative Aspects of Anti-trust law in the U.S. the U.K. and the Z.E.G. Conference,* June 14-16, 1963. Stevens & Sons.
- Cordery A.,* Law Relating to Solicitors, Butterworth.
- Corson J. J. & J. P. Harris,* Public Administration in Modern Society, McGraw.
- Dix D. K.,* Contrats of Employment in Relation to the Contracts of Employment Act. Butterworth.
- Eddy J. P.* Justice of the Peace. Cassell.
- Farrand J. T.,* Stamp Duties for Conveyancers, Scottish Edn. Oyez Pubs.
- Gibbens T.C.N. & J. Prince,* Child Victims of Sex Offences. Inst. for Study & Treatment of Delinquency
- Giles F. T.* The Criminal Law. Penguin.
- Gledhill A.,* The Penal Code of Northern Nigeria and the Sudan. Law in Africa. Sweet & M.
- Green, George Morgan,* Death Duties. D. J. Lawday & E. J. Mann, Butterworth.
- Higgins R.,* The Development of International Law through the Political Organs of the United Nations. Oxf. U.P.
- Kane J. N.* The American Counties. Bailey Bros.
- Keenan P.B.,* Study Guide to Real Property. Sweet & M.
- Keenen P. B. & D. M. Evans,* Study Guide tot Equity. Sweet & M.
- McClintock F. H.,* Crimes of Violence. Criminology, Macmillan.
- Meston Lord.* Guide to the Betting, Gaming and Lotteries Act. Shaw & Sons.
- Oaks D. H.,* The Wall Between Church and State. Univ. Chicago.
- Odgers W. B.,* Principles of Pleading and Practice in

- Civil Actions in the High Court of Justice, Stevens & Sons.
- Oke G. C., Magisterial Formulist. Butterworth.
- O'Keefe S. & B. *Consideine*, The Crime that nearly paid, Transworld.
- Overbury, Sir T. The Campden Wonder. Hereford Times Ltd. Maylord, St. Hereford.
- Palmer E. E., Current Law and Social Problems. U.P. Oxf. U.P.
- Puxon M., The Family and the Law. Penguin.
- Rowland J., Murder Mistaken. Long.
- Schubert G. A., Judicial Decision Making. Collier-Mac.
- Street H., Freedom, the Individual and the Law. Penguin.
- Treagus P., Introduction to Solicitors' Costs. Butterworth.
- Tristram T. H. & H. C. Coote, Probate Practice. Butterworth.
- Wooton B., Crime and the Criminal Law. Reflections of a Magistrate and Social Scientist. Hamlyn Lects. Stevens & Sons.

### Zwitzerland

- Ackermann Achilles, Bedeutung und Grenzen der wirtschaftlichen Betrachtungsweise im Einkommens- und Vermögenssteuerrecht. Winterthur, Keller, 1963.
- Bahramy Ahmad Ali, La législation internationale du travail et son influence sur le droit iranien. Aspects internationaux du problème du développement économique et social. Thèse droit, Genève, 1963.
- Bopp Hans-Jürg, Marxismus und Rechtswissenschaft, Diss. jur., Zürich 1963.
- Brüschweiler Werner, Misshandlung und Vernachlässigung von Kindern und Jugendlichen im schweizerischen Strafrecht. Diss. Jur. Zürich, 1963.
- Dallèves Louis, L'obligation convertible en droit comparé et spécialement en droit suisse. Thèse droit, Genève, 1963.
- Greyerz Christoph, Der Beweis negativer Tatsachen. Diss. jur. Bern, 1963.
- Jomini Pierre, La notion de la reprise de biens dans la fondation de la société anonyme. Thèse droit, Lausanne, 193.
- Kammerer Adolf, Die allgemeinen Grundsätze in Artikel 5 des Staatsvertrages zwischen der Schweiz und Frankreich über den Gerichtsstand und die Vollziehung von Urteilen in Zivilsachen vom Juni 1869. Zürich, Polygraphischer Verlag. 1963.
- Küderli Luc, Die Willensbildung der Gläubigergemeinschaft, Diss. Zürich.
- Kummer Heinz, Die Haftpflicht bei Gefälligkeitsfahrten im Motorfahrzeug. Nach französischem, deutschem und schweizerischem Recht. Diss. jur. Bern 1963.
- Preiswerk Roy, La protection des investissements privés dans les traités bilatéraux. Zurich, Ed. polygraphiques, 1963.
- Schulthess Dietrich von, Gesetzliche Regelung der Gesamtüberbauungen. Ein Beitrag zur Lehre der öffentlichrechtlichen Eigentumsbeschränkungen, erläutert am zürcherischen Baurecht. Zürich 1963.
- Spillmann Walter, Die straffausschliessungsgründe im schweizerischen Strafgesetzbuch. Diss. jr. Zürich, 1963.
- Stofer Hellmut, Kommentar zum schweizerischen Bun-

desgesetz über den Abzahlungs- und Vorabzahlungsvertrag. Basel, Stuttgart, Helbing & Lichtenhahn 1963.

Tharwat Kamal, Le paiement avec subrogation en droit français et en droit suisse. Thèse droit, Genève 1963.

Troyamov Tikkon, De la nature juridique du contrat collectif en URSS, Thèse droit, Lausanne, 1963.

### Oostenrijk

- Grundzüge des Buchführung- und Bilanzrechts, Autoren, Robert Bechinie u.a. Wien, Orac 1963.
- Hartl Josef, Jugendwohlfahrtsgesetz 1954 und des O. O. Jugendwohlfahrtsgesetz. Samt den Ausführungsgesetzen d. Bundesländer zum JWG. u. den einschläg. Gesetzen. Schund- u. Schmutzgesetz. O. O. Jugendschutzgesetz, Jugendgerichtsgesetz 1961. v. Josef Hartl.
- Kommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch. 2. Neubearb. Aufl. Wien, Osterr. Staatsdruckerei 1963.
- Roeder Hermann, Lehrbuch des österreichischen Strafrechts. Wien, Springer 1963.
- Zatlasch Walter, Das Beihilfenrecht. Kinderbeihilfengesetz u. Familienlastenausgleichsgesetz. Samt den Erlassen des Bundesmin. f. Finanzen u.d. Rechtsprechung. Hrsg. u. Mit Erl. Verweisungen u. Tab. versehen v. Walter Zatlasch Emmerch Simon. Selbst. verl. d. Verl. 1963.

### Duitsland

- Baur Fritz, Lehrbuch des Sachenrechts. 2. Durchges. u. erg. Aufl. München u. Berlin, Beck 1963.
- Brand Arthur u. Ferdinand Hensel, Die Vermundschäfts-, Familienrechts- und Fürsorgeerziehungssachen in der gerichtlichen Praxis, völlig Neubearb. Aufl. von Ferdinand Hensel unter Mitw. von Hans Jonas u. Helmut Linden. — Berlin, Göttingen, Heidelberg Springer 1963.
- Braun J. Frhr von, Recht und Staatsbewusstsein als Grundlagen einer deutschen Ostpolitik. Ansprache z. Eröffnung d. Bundestreffens d. Landsmannschaft Ostpreussen am 15 Juni 1963 in Düsseldorf. Der Göttinger Arbeitskreis e. V. 1963.
- Budde August u. Wilhelm Koch, Die Seestrassenordnung und andere seerechtliche Vorschriften in der Praxis. Schiffstagebuch. Schiffspapiere. Schiffsabfertigung. Signalbuch. Seeschiffahrtstrassen - Ordnung. T. Seemannsgesetz. Hamburger Hafengesetz. Frage. Antwort u. Bild. Hrsg. von Wilhelm Koch. 16 Aufl. Hamburg. Eckardt & Messtorff 1963.
- Buschmann Günter, Die Vereinbarungen und Zusammenschlüsse im Kreditwesen unter den Gesichtspunkten der Bankenaufsicht und der Kartellgesetzgebung. Berlin: Dunker & Humblot 1963.
- Goldschmidt Werner, Der Aufbau der juristischen Welt. Theorie d. Austeilung. Ihrer Gerechtigkeit u. ihrer Normierung. Wiesbaden. Steiner 1963.
- Flechtheim Ossip Kurt, Von Hegel zu Kelsen. Rechtstheoret. Aufsätze. Berlin, Duncker & Humblot. 1963.
- Kern Eduard, Rechtsfälle des täglichen Lebens. Mit Lösungen. 5 Aufl. Kohlhammer 1963.
- Klug Ulrich, Aktienstrafrecht. Kommentar zu. d. Aktiengesetzes. Berlin, de Gruyter 1964.

*Kötz Hein*, Trust und Treuhand. Eine rechtsverleichen- de Darstellungs d. anglo-amerikan. Trust u. Funk- tionverwandeter Institute d. dt. Rechts. Götting- en, Vandenhoeck & Rupprecht 1963.

*Kuhl Heinrich*, Seerechtliche Gesetze und Verordnun- gen. Textausg. mit Kennworten u. Anm. vollst. neubearb. Aufl. Hamburg, Eckardt & Messtorff 1963.

*Kutsch Ernst*, Salbung als Rechtsakt im Alten Testa- ment und im alten Orient. Berlin, Töpelmann 1963.

*Lauterbach Herbert*, Gesetzliche Unfallversicherung. Buch d. Reichsversicherungsordnung 3. Aufl. Stutt- gart: Kohlhammer 1963.

*Löffler Martin*, Der Verfassungsauftrag der Presse. Modellfall Spiegel. Karlsruhe C. F. Müller 1963.

*Magen Albrecht*, Lizenzverträge und Kartellrecht. Hei- delberg, Verl. Ges. Recht u. Wirtschaft, 1963.

*Martin Arno*, Pfändungspfandrecht und Widerspruchs- klage im Verteilungsverfahren. Probleme d. rich- tigen Erlösverteilung in d. Mobilarvollstreckung. Bielefeld, Giesecking 1963.

*Middendorff Wolf*, Der Strafrichter. Auch. e. Beitr. z. Strafrechtsreform. Freiburg, Rombach 1963.

*Mitteis Ludwig*, Reichsrecht und Volksrecht in den östlichen Provinzen des römischen Kaiserreichs. Mit Beiträgen z. Kenntniss d. griech. Rechts u. d. spätröm. Rechtsentwicklung. Hildesheim, Gg Olms 1963.

*Münch Ingo von*, Das völkerrechtliche Delikt in der modernen Entwicklung der Völkerrechtsge- meinschaft. Frankfurt/M. Kepplet 1963.

*Nagel Heinrich*, Auf dem Wege zu einem europäischen Prozessrecht Baden-Baden, Lutzeyer. 1963.

*Ostler Fritz*, Der deutsche Rechtsanwalt. Das Werden d. Standes seit d. Reichsgründung. Vortrag. Karls- ruhe, C.F. Müller 1963.

*Peters Eghert*, Der sogenannte Freibeweis im Zivil- prozess. Grote 1962.

*Pieper Helmut*, Vertragsübernahme und Vertragsbei- tritt. Zugleich ein Beitrag z. Lehre vom Vertrags- verhältnis. Köln u. Berlin, Grote 1963.

*Reinicke Hans-Eckart*, Der Landkreis und seine Funk- tion. durchges. Aufl. Göttingen, Schwartz 1963.

*Schäffner Kurt*, Was muss jeder von den Hypotheken und vom Grundbuch wissen? Einführung in d. Hypothekengeschäft. Völlig neu bearb. Aufl. von Heinrich Kübne. Hamburg, Verl. Handwerk u. Technik.

*Schumann E.*, Verfassungs- und Menschenrechtsbe- schwerde gegen richterliche Entscheidungen. Ber- lin, Dunker & Humblot 1963.

*Stich Rudolf u. Hans Jung*, Vom Grundstückserwerb zur Bauabnahme. Wegweiser f. Bauherren. Bau- unternehmer. Architekten, Notare. Baubehörden u. Gemeinden. Bearb. nach d. Vorschriften d. Bun- desbaugesetzes d. Landesbauordnung u. sonstiger Bundes- u. Landesgesetze. Gemeindeverl. 1963.

*Wessel Hanns-Heinz*, Die Gründung eines Unterneh- mens. - Heidelberg Verl. Ges. Recht u. Wirtschaft 1963.

*Wennrich Eberhard*, Die typisierende Betrachtungswei- se im Steuerrecht. Düsseldorf, Verl. Buchandl. d. Instituts d. Wirtschaftsprüfer 1963.

## BALIELEVEN

### Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Stagistenbijeenkomst 6.12.1963

Naar jaarlijkse gewoonte werden de stagisten der Antwerpse Balie door de Oud-Voorzitters en het Be- stuur der Vlaamse Conferentie ontvangen in het Ge- rechtshof.

De heer Stafhouder A. Dierijck opende deze bijeen- komst. Spreker belichtte de rol van de moderne advocaat in het economisch leven.

Wijzend op de verruiming der mogelijkheden voor een jong advocaat die de handen uit de mouwen wil steken maakte Mr. A. Dierijck bekend dat er verschil- lende studiebeurzen ter beschikking worden gesteld voor hen die aanvullende studies willen doen.

Voorzitter Jef Dijck reikte dan de prijzen uit van de voorbije Herman De Jongh-wedstrijd aan Mrs. Del- waide en Dreessen. Hij drukte op het belang dat ieder stagist heeft van deelname aan deze welsprekendheids- wedstrijd.

Na een dankwoord van een afgevaardigde der sta- gisten werden borrels en sigaren ter beschikking ge- steld voor de geïnteresseerden.

Weldra bleek een unanieme interesse op dit gebied te bestaan.

E.L.

### Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

De plechtige openingszitting van het Vlaams Pleit- genootschap bij de Balie te Brussel zal plaats hebben op zaterdag, 18 januari aanstaande, te 15 uur, in de zaal van de plechtige zittingen van het Hof van Cas- satie, Gerechtsgebouw te Brussel.

De openingsrede wordt gehouden door Mr. Philip Ver- gels over « Belgische taalwetten in Europees perspec- tief ».

## MEDEDELINGEN

### Leuvense studenten naar Londen

Op 3 januari vertrokken van uit Zaventem 80 stu- denten van de nederlandstalige afdeling der Katho- lieke Universiteit van Leuven, voor een vijfdaggs bezoek aan Londen.

Het Vlaams Rechtsgenootschap, fakulteitskring van de studenten in de rechten, heeft zich met de organisa- tie van deze reis belast. Bij de groep studenten heeft zich ook een officiële delegatie gevoegd van de stu- denten in de politieke en sociale wetenschappen.

De heer M. Huybrechts, praeses van het Vlaams Rechtsgenootschap, heeft met het inrichten van dit bezoek bewust gestreefd naar een kontaktnaam met het Engelse rechtssysteem dat grondig verschilt van het kontinentale recht. Deze kontaktnaam is in de huidige tijd een ware noodzakelijkheid geworden wegens het steeds toenemende handels- en rechtsver- keer tussen het kontinent en Engeland.

Daarom werden door het Brits Consulaat, dat zich met het wetenschappelijk aspekt van de reis heeft beziggehouden, bezoeken gepland aan de Londense Universiteit (The London School of Economics), waar de studenten enkele colleges zullen volgen van Pro- fessor Waetstone en van Professor Kahnfreund, Pro-

fessor Kahfreund zal tevens in maart van dit jaar tegenbezoek brengen aan de Leuvense Universiteit, waar hem vanwege de studenten een warm onthaal wacht.

Verder werden ook bezoeken voorzien aan de Londense gerechtshoven, the Old Bailey, aan de « barristersassociations » d.i. de advocatengenootschappen zoals daar zijn: Inner Temple, Lincolns Inn, enz.

Er dient ook vermeld dat de studenten onder leiding van specialisten in het staatsrecht een bezoek zullen brengen aan het Parlement.

Door bemiddeling van The International Federation of Law Students zullen 's avonds kontakten worden gelegd met Engelse studenten.

Als bekroning van deze reis zullen de studenten ook ontvangen worden door de Belgische ambassadeur te Londen, aan dewelke zij ter dier gelegenheid hun beste wensen zullen overmaken en hem bedanken voor de steun die zij van hem mochten ontvangen.

## TIJDSCHRIFTEN

**Omnilegie**, jrg. 1963 - n° 11 :

Wetgeving.

**Tijdschrift van de Vrederechters**, jrg. 1963 - n° 11 :

Bibliographie. — Chronique des juges de Paix. — Rechtspraak.

**Algemeen Fiscaal Tijdschrift**, jrg. 1963 - n° 2-3 :

B. van de Vyvere, Belastingbesparing bij degressieve afschrijving.

**Tijdschrift voor Gemeenterecht**, jrg. 1963 - n° 12 :

Openbare Gezondheid. — Belastingen. — Militie. — Onderwijs. — Telling.

**De Gemeente**, jrg. 1963 - n° 12 :

O. De Leye, Het gemeentepersoneel en de vergoeding van arbeidsongevallen. — N. Vanhove, De woningbehoefte in een middelgrote gemeente.

**Nederlands Juristenblad**, jrg. 1964 - n° 1 :

J. M. Van Bemmelen, Het strafrecht van de vijfde republiek. — Ch. Th. Hermans, Bewijs van processuele feiten. — Van der Kroon, In memoriam Mr. Th. F. Raedt. — J. M. Polak, Vereniging voor de vergelijkende studie van het Recht van België en Nederland.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie**, jrg. 1964 - n° 4795 :

Ph. A. N. Houwing, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Afdeling 6.1.8. De gevolgen van het niet nakomen van een verbintenis (I). — W. Chr. Nannings, De stichtingen als bedoeld in artikel 28 onder letter c en d van de Wet op Stichtingen (I).

**Sociaal Economische Wetgeving**, jrg. 1963 - n° 10-11 :

Het Congres 1963 van de Internationale Federatie voor Europees Recht : 1. Rapport van de werkgroep-Veegens over het eerste Congres-onderwerp. 2. Rapport van de werkgroep-H. Drion over het tweede Congres-onderwerp. 3. Verslag van Mr. M. J. van Emde Boas, De besprekingen over het eerste onderwerp. 4. Verslag van Prof. Mr. G. van Hecke, De besprekingen over het tweede onderwerp. — L. J. Brinkhorst, Een tweede etappe voor het vrij verkeer van werknemers. — W. Waelbroeck, Beraadslaging van de American Law Association te Brussel over antitrust en de Europese Gemeenschappen. — I. Samkalden, Naar een begin van budgetrecht voor het Europees Parlement ? — I. Samkalden, Vivat Fiva. — I. Samkalden, Een machteloos gebaar.

**Journal des Tribunaux**, jrg. 1964 - n° 4430 :

J. Vanderveeren et Fr. Fischer, La loi du 6 mars 1963 modifiant les articles 130 et 135 du Code d'instruction criminelle.

**Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique**, jrg. 1963 - n° 12 :

Etat civil. — Loi communale. — Revue de la jurisprudence.

**Recueil Dalloz**, jrg. 1964 - n° 1 (Parijs) :

J. P. Lassale, La situation du personnel des établissements d'enseignement privé sous contrat.

**Revue Internationale des Sciences Sociales**, jrg. 1963 - n° 4 (Parijs) :

W. E. Moore, La méthode comparative appliquée au changements social. — P. Heintz, « Modèles de recherches » pour l'Amérique latine. — R. D. Hess, La socialisation des attitudes à l'égard de l'autorité politique. — K. H. Silvert, Les valeurs nationales, le développement, les leaders et leurs troupes. — G. Briones, La qualification et l'adaptation de la main-d'œuvre dans les premières phases de l'industrialisation. — L. Kriesberg, Les entrepreneurs en Amérique latine et le rôle des processus culturels et situationnels.

**Public Law**, jrg. 1963 - n° 4 (Londen) :

S. M. Huang-Thio, Equal Protection and Rational Classification. — D. G. T. Williams, Suspended Sentence at Common Law.

**Der Staat**, jrg. 1963 - n° 4 (Berlijn) :

E. Forsthoff, Der introvertierte Rechtsstaat und seine Verortung. — R. Herzog, Subsidiaritätsprinzip und Staatsverfassung. — Ch. Graf von Pestalozza, Kritische Bemerkungen zu Methoden und Prinzipien der Grundrechtsauslegung in der Bundesrepublik Deutschland. — L. Firpo, Der erste deutsche Utopist : Kaspar Stiblin. — Badura, Die Überwindung des Staates durch die Philosophie. — N. Luhmann, Einblicke in vergleichende Verwaltungswissenschaft.